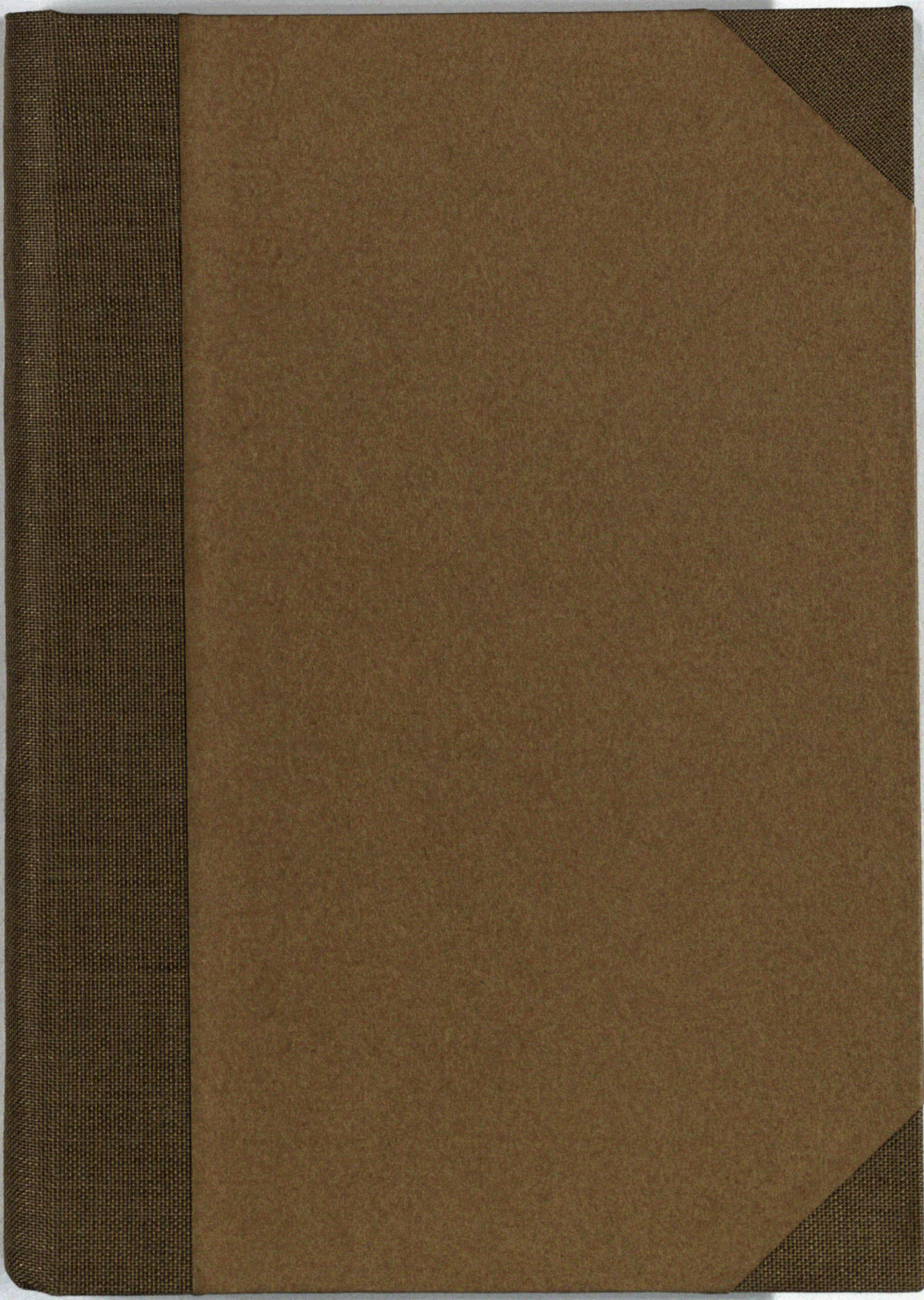
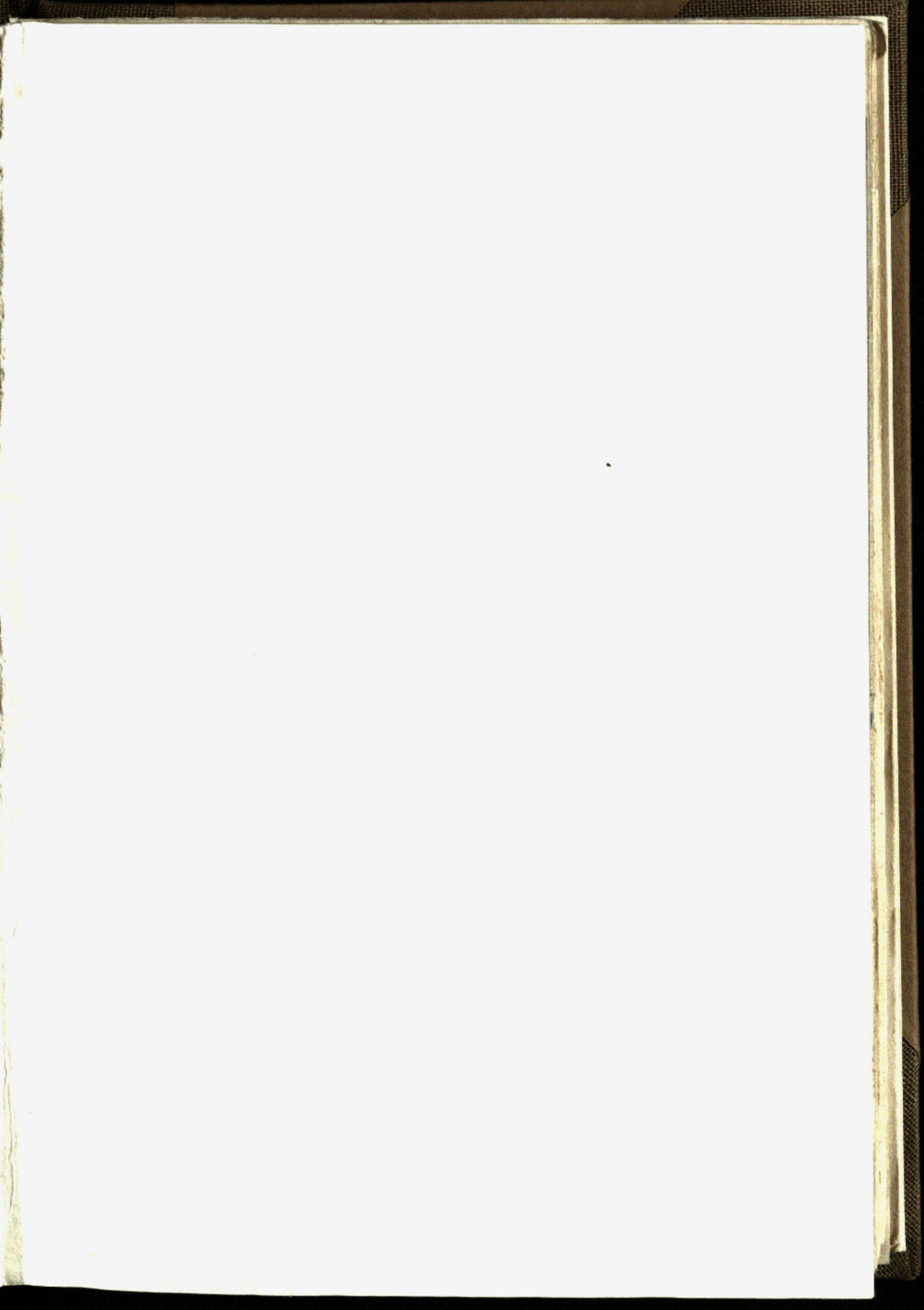

МАТИЦА СРЕБСКА

13110

НЕДѢЛЪКО.

Народна пѣсма юначка.

С п ѣ в а о

Огнѣслав Ушѣшеновић-Осшрожински.

94.

PI 38
206 A 79

Рад Ср I 225.1

БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ
13110

Н Е Д Љ Љ К О.

Народна пјесма јуначка.

(Уломак из већег дјела).

—♦♦♦—
С п љ в а о

Огњислав Ушћеновић-Острожински.

—♦♦♦—
У ВЕЧУ.

Тиском Ђрменског Манастира.

1860.

LIBRARY
MAY 13 1910

100 A 100

H I A D P L K O

Handwritten notes in the center of the page.

Handwritten notes in the center of the page.

111

Handwritten notes at the bottom of the page.

Handwritten notes at the bottom of the page.

Handwritten notes at the bottom of the page.

НАМЪНА.

 Приступите, мало и велико!
Те смѣрниемъ духомъ послушайте
Да вамъ кажемъ славу обновлѣну
Старе горе, новаго Сиона:
Велегоря пѣсмомъ овѣнчана,
Од старине дивно накиѣна
Виноградомъ божіимъ рукосадамъ.

Да вамъ кажемъ на нашемъ Сиону
Живо древо рода небеснога,
Кое нашої земли донесоше
Светители браћа апостоли
Свети Ђиро и Методе славни,
Те у срца усадише наша.

С тог дрвета родног небеснога
 Ево убрах ябуку духовну.
 Ябука се од милоште дае;
 Ком би дао, коме намѣнио? —
 Даем роду, духом намѣнюем
 Светительма браћи апостолма.
 Сви би ради да их прославимо:
 Ова пѣсма нѣиховом прославлю!

Приступите, мало и велико!
 Те смѣрнием духом послушайте
 Хвалу Бога у пѣсму спѣвану.
 Обколите Сион, загрлите,
 Броите му разорене кубе,
 Зиђите их пѣсмом и молитвом.
 Вашег срца врата отворайте,
 Свету пѣсму роду припѣвайте,
 Ране рода пѣсмом завияйте,
 Да зацѣле ране стародавне.

О. У. О.

О Великой Госпи 1860.

Н Е Д Ъ Л Ь К О .

THE
HISTORY
OF
THE
CITY
OF
NEW
YORK
FROM
1624
TO
1824
BY
JOHN
B. HOGGINS
NEW
YORK
1824

THE
HISTORY
OF
THE
CITY
OF
NEW
YORK
FROM
1624
TO
1824
BY
JOHN
B. HOGGINS
NEW
YORK
1824

У Р И С.

 Грани, жарко од истока сунце!
Дай ми свою свѣтлост огнѣвиту
Да разсвѣтлим тавне ноћи мраке,
Да я гледам на истоку сѣйном
Гдѣ по гори Вила чуда твори.
Да я гледам шта ми браћа раде,
Гдѣ у гори живу цркву граде.
Гдѣ се поя славѣ Православѣ,
И укида клетва рода мога
Зарад грѣха давно покаяна,
У сужаньству горко оплакана.
Да утувим по гори знаменя
Гдѣ се славом збор кићени збори,
И юначка силна пѣсан ори.

Чуйте еку од истока саяна!
 Свиће руйна зора... зора!... зора!...
 Силно ечи гора... ора!... ора!...
 Лети весак билом *горе сшаре*
 Од црнога до синѣга мора,
 Од Дунава до Стамбула града,
 Старом гором и Стамбулом тресе.
 Кажи Вило, шта се припетило?
 Говори ми слово златоусто!

Мили Боже, чуда големога!
 Браћо моя, дружинице моя!
 Ние чудо за калпаком перѣ,
 Ни у колу кићена дѣвойка,
 Ни у гори юнак под оружјем.
 Већ е чудо планини Урвини
 Гдѣ полази старац у хайдуке,
 Съде браде до юначког паса:
 Старац *Раде од Ошрела* града.

Турски зулум нѣму додияо:
 Док е Раде младо момче био,
 У свог баба пасо бѣле овце
 По утринам' у Босной жалосной:
 Позове га на мейдан юначки
 Бѣсно Туре, Омер-челебия.
 Раде нѣму на мейдан изађе

И погуби душманина свога.
 Али Ради лоша срећа била,
 Узруја се својта Омерова
 Те удари на родбину Ради.
 Погуби му три брата рођена,
 Спали огњем дворе и стоборѣ.
 Живе тури у тай огань живи
 Старца баба, остарелу майку,
 И зароби Любосаву сею.
 Оде Раде из Босне жалосне
 Да насели питомо подгорѣ
 На Урвини, под планином старом.

Ту на брду над пећином горском
 Саградио станак и стоборѣ,
 Кано гнѣздо тица ластавица
 Кад савије над високим трѣмом.
 И ту су му убожки тимари,
 И сретан е ту некада био.
 Вѣк извила у любви с њиме
 Вѣрна люба Видосава красна,
 Од племена Орловића славна.
 Пет синовах, ка пет соколовах,
 Четири ћери, четири голубице,
 Породи му, те онда е неста.
 А одгоји сам у божјем страху
 Ситну дѣцу, ка рођена майка.

Ка на сунцу румене ябуке
 Одрасте му свих нѣх деветеро
 На големе родителю яде.
 Погубише синове му Турци,
 Одведоше ђери у сужаньство.
 Оста тужан сам у гори пустой
 Ка на брду дрво окресано.

Свое боли преболио Раде,
 Свое ране прегорио Раде.
 Ал неморе да прегори ранах
 Рода свога, од зулума турског.
 Плаче народ, до Бога се чуе,
 Сузам топи землю обећану
 Од синѣга до црнога мора,
 Од Дунава до Стамбула града.
 Куне народ землю обећану,
 Куне народ да се земля тресе,
 Црной земљи додияла клетва.

Подиже се Раде у планину
 Дивна доба, о Бурѣву дану.
 Хоће юнак чету четовати,
 Да оружѣм сиротиню брани
 Од зулума пашах и кадиях,
 Од насиля агах и спахиях.
 Да е коме погледати било

Гдѣ одлази Раде уз планину:
 Висок пораст племенито креће,
 Свѣтле токе умѣтно коване
 Блистаю се на одори сѣйной.
 Сѣда брада нѣму до пояса,
 Кроз браду му златне токе сѣю
 Ка кроз гору мѣсечина сѣйна.
 На глави му калпак и челенка,
 Низ бедрицу сабля окована,
 На рамену дилка пирлитана.

Иде Раде по гори зеленой
 Дуго врѣме годиницу данах,
 Да он гледа, с ким ће четовати.
 Али нѣму лоша среѣа била:
 Сваки тражи својој чети главу,
 Сваки тражи својој чети друга,
 Кои море стићи и потећи,
 На страшиву мѣсту постаяти;
 Нико неће с старцем у хайдуке.
 Нити хоће а нити се узда
 Од зулума и невѣре турске.

Стиже Раде планини Урвини,
 Поврати се милой постойбини:
 Незна шта ће од живота свога.
 Кад ал нѣга добра среѣа нађе:

Ёдне ноћи о поноћи било
 Красна доба о Бурђеву дану.
 Ноћ покрива од мора до мора
 Дивну землю дѣдовину нашу,
 И Урвине тѣме скрива тмина.
 Само горе у висини ясной
 Над планине поноситом главом
 Гледа юнак Раде, и угледа
 Гдѣ над тмином *крста знаци* сяю.
 А из тмине силне руке вире,
 Силне руке оковима звече,
 Силне руке частном крсту сижу.
 А у гори од куд свѣтлост сјае
 Загуѣше гусле яворове,
 Нешто пѣва танко гласовито.

Иде Раде да гору уходи
 Одкуд свѣтлост крста у планини?
 Одкуд ека гуслах яворових?
 Одкуд пѣсан танко гласовита?
 Кад ал ето чуда големога:
 У планини горска Вила стала,
 Сва се гора од нѣ лица сяла.
 А край Виле живо дрво расте,
 Живо дрво частног *крста знаци*.
 Накрст расте и развија гране,
 Љилянoвим пролистано листом,

Љилянoвим процвѣтало цвѣтом.
 На истоку дрво є живота,
 На западу дрво отесано.
 Од нѣг свѣтлост по горици бие;
 Око нѣг се златно слово вие:
„Овим ћеше побѣдиши славно.“

Дивно ти би погледати Вилу:
 Копреница кано од облака
 Лагана іој одорица бѣла.
 Нѣз бисера од истока сѣйна
 Племенити урес око врата,
 И бисерним пасом опасана.
 Плава коса свиона и сунчана
 Нѣз рамешца просиплѣ се ником.
 Ка два неба зором обасяна,
 Тако модрих очицах звѣздице
 Пуне жара и милине райске,
 Из лица іој зоролика зену.
 Ко є гледа те ћуди іој незна,
 Мислио би, анђелак с небесах.
 Ёр ка и он с два криоца вита
 Бѣла, налик бѣломе голубу,
 На свѣтлости чаровной се ния.
 Само чудо што анђелу томе
 Под криоцем наполи сакрите
 Лѹк и стрѣле низ бедрицу vise.

И ест анђео добра, те истине,
 Невиности, мира и красоте.
 Благо оном кому е заштита:
 Нема злобе ни отровне стрѣле,
 Да би нѣму неволю нанѣле.
 Благослов га свуда слѣдом слѣди,
 Вѣрна му е у невољи друга.
 Но тако е Урис урисио
 Да незване непомажу Виле.
 Побратима свог и посестриму
 Пазе младе кано вид очинѣи,
 И на позив у помоћ им хите. —

Али іой си оном ко уврѣди
 Ил учином или словом злобним
 Нехотице, дѣву виловиту,
 Ню ил оно што е нѣойзи драго:
 Кано муња из мутна облака
 Удари га стрѣлом огнѣвитом;
 Стрѣлом стрѣля кано муња громом.

Ко е? од куд? ког рода? племена?
 Та блаженства и освете ћерка.
 Знај, по грѣху родитеља нема;
 Бог іой отац, Слава мати нѣна.
 Име іой е Вила *Равиіойла*,
 Посестрима Кралѣвића Марка.

У знак свети побратимства свога
 На ручици носи прстен златан,
 У прстену алем камен драги.
 С нѣга знаде тайне овог свѣта,
 У нѣм извор премудрости тече.
 На нѣм *печаш виловни* се гледа,
 И судбина дѣдовине наше:
 Каже ти се гора повисока
 Међ три мора и Дунавом ладним.
 Гледаш жарко на *западу сунце*,
 На починку, гдѣ за море гине;
Млади мѣсец поноситим лицем
 На *истоку*, гдѣ му мѣста ние.
 Ал кад Вила печат свой удари
 На лист бѣле књиге виловите:
 Обрне се позоришта лице:
 Гледа око, гдѣ *мѣсец залази*
 На измаку, те за море гине,
 А *рађа* се рода нашег *сунце*
 На истоку, те сироте грие.
 Писмо пише: „*Од истока свѣшлост.*“

Свако племе славског рода слави
 Свою Вилу, а све майку Славу;
 Наше племе Вилу Равиіойлу.
 Свакой слави Вила заштитница,
 Свака слава вилинско уздарѣ.

Међу небом и земљицом влада
Неумрла челяд ова млада.

Кад се годи да се Вила роди,
Тада майци вилинской проникне
За роснога ютра пролѣтнога,
На срдашцу билѣ чудновато.
У нѣдрима на срдашцу расте
Самоник іой овај чудотворни.
Льилянoвим листом пролистава,
Льилянoвим цвѣтом процвѣтава,
Те іой кити нѣдра над поясом,
Ка у збору руменой дѣвойци
Струк босилька, ил питома ружа.
На сунчаном жару полдневном
У цвѣту се нѣжно чедо зачме.
Ту челица медом га задоји,
Руйна зора росицом напоји.
Док заруди, докле недозори,
Те од срца майчина одпане
Ка од гране румена ябука.
Онда майка на буковой грани
У букови листак повия га.
Люта змия чеду е дадила,
Да злотвору буде змия люта.
Вѣтар пуше, на грани га люля,
Док дорасте дивно чудо горско.

Кад се Раде до Виле докраде,
 Замукоше гусле яворове
 И замуче пѣсма гласовита.
 Горской Вили юнак бесѣдио:
 „Богом сестро, планинкиньо Вило!
 Машиш млада по небу облаке,
 Камо л' неби по земљи юнаке;
 Ти домами горскога хайдука.
 На срцу му рана стародавна,
 А Виле су видарице славне,
 Видай сеіо, рану стародавну!
 Да ти кажем мое ране люте:
 Турски зулум мени додияо,
 Дозлогрѣе свему роду моме.
 Одметнух се ядан у хайдуке
 Да оружѣм сиротиню браним.
 Али мени лоша среѣа била,
 Ево има годиница данах
 Да немогу чете сакупити.
 Богом сестро, горска Вило бѣла!
 Помози ми чету сакупити.
 Тражи Вило, што є теби драго,
 Да би била сабля окована,
 Да би биле црне *очи мое.*“

Тихо нѣму Вила бесѣдила:
 „Богом брате од Острела Раде,

Твое ране мое болованѣ.
 Я на позив твога рода чекам
 Пет вѣковах, да на помоћ хитим;
 Ил нехае ил немари за ме.
 Ти ме позва роду у добри час;
 Али рашта, да од Бога нађеш,
 Рашта Вили нудиш *очи* свое?
 Знай, тако е *Урис* урисио
 Да понуђен дарак Вила прима,
 А за дарак да уздарѣ дае.
 Богом брате, од Острела Раде!
 Дарак примама, а уздарѣ даем,
 Дивну ћу ти чету сакупити:
 Дружина ти *слиєи гуслари*,
 Ти войвода и гусларска глава;
 Таком четом сиротиню брани.
 Лѣпо ће те сея оружати:
 Благословом Бога великога,
 Милом пѣсмом славног рода твога.
 Теби гусле яворове мое,
 Мени мач и црне *очи швоє!*—
 Нежал' побре, саблѣ оковане;
 Явор-гусле добро су оружѣ.
 Нити жали црниех очиюх;
 Досте види, ко за Вилом иде.
 Я сам Вила твоме роду мила
 Облачица Вила Равиіойла,

Посестрима Кралѣвића Марка.
 Я сам била твоѣмѣ роду вођо
 Из загоря за гором татранском,
 Кад насели горе пѣснородне
 И заuze землю обећану.
 Међ три мора и Дунавом ладним.
 С тог сам млада твоѣмѣ роду драга;
 И теби ћу млађан бити вођо.“

Рече млада на медена уста,
 А за гусле прионуше руке.
 Даде гусле, ману на облаке...
 Оста витез без оружя свога...
 Без оружя и очинѣг вида.

У том руйна од истока зора
 Двер отвора сунчаѣнога двора,
 И пробуди пѣсмом сунце жарко.
 Уста сунце са престоля златна
 И дошета двору свом на врата.
 Кад на врата прео прага златна,
 Сину сунце и помоли лице:
 Неста звѣздах неста ноћи тавне,
 Свѣму свѣту ето оре славне.
 Али Ради помрчало сунце,
 Ђдно зађе а друго изађе:
 Роди му се духа жарко сунце.

Узе Вила частног крста знаке,
 Узе Раде гусле яворове.
 Два бисера плинусе из мора,
 На сунчану свѣтлост доплинусе.
 То небила два зрна бисера,
 Веће сузе слиепа хайдука. —

Оде витез, одведе га Вила,
 Тамо иду билом силних горах
 Знаном стазом и познаним трагом.
 Учи Раде гусле ударати
 И виловну пѣсму припѣвати,
 Хитро иде наука вилинска.
 Пѣва Раде нову пѣсму дивну,
 Ране рода пѣсмицом завия.
 Ори гора: „Зора... ора... ора...
 Бурѣв данак братински састанак.“

Преходили земљу пѣснородну
 Међ три мора и Дунавом ладним.
 Ту е наша дѣдовина славна
 Богом дана, Богом обећана.
 Од мила іой име надѣнули:
 „*Међуморѣ*, земля *обећана*.“ —
 А то име слика и прилика:
 Ёр та земля славом накићена

Породила *новог Израиля*,
 Кома туђин дѣдовином влада.

А та земля за времена стара
 Мога рода колѣвка є била,
 Кад удари од запада тавна
 Дивљи пород, Власи Галовласи.
 И ка штоно племе Яковлѣво
 Оставило землю обећану,
 Населило равнице Мисира:
 Тако и род србски и хорватски
 С тог насиля немила туђинства,
 Одселио са топлога юга
 Пут сѣвера на горе татранске,
 И с господом учинио завѣт.
 А господ му повратак обећа
 У котаре нашег Канаана.

И Татре нам Синай горе биле
 Гдѣ нам плану огнѣно пламенѣ,
 Гдѣ нам сину премудрости сунце,
 А из рукух браће апостолах
 Светог Ђуре и Метода славног.
 И ту, ка у пустињи синайской,
 Путном штаком у камен студени
 Света рука сретно ударила,
 Благослова врело отворила.

И одтуда жельно зазирали
 Наши оци землю обећану.
 Из далека землю уходили,
 Є ли моћи землю населити?
 Да ли роди вином и шеницом,
 Коньском храном зеленом травицом?

Те ка штоно племе Яковлѣво
 Пребродило Јордан воду свету,
 И баштину свою заузело:
 Тако и род србски и хорватски
 Пребродило Дунай воду хладну,
 Надвладао скиталице пуке,
 Населио землю обећану.

Но ка негда дѣца Яковлѣва,
 Тако тада и наши дѣдови
 На племена землю подѣлили,
 И баштину Богом даровану
 Називали именима туђим.
 А неслоге сѣме засияла
 Злобна рука немила туђинства.
 Порушила цркве и градове,
 Нашег рода славу погазила. —

Преходили землю обећану
 Од синѣга до црнога мора,

Од Дунава па до Цариграда.
 Цариграду ново име дали:
 Свети *нови Єрусалим* граде.
 И то име слика и прилика:
 Ёр и ту су развалине пусте
 Старе славе и светинѣ старе,
 Оскврнѣне поганим рукама.
 И нѣг, кано Єрусалим стари,
 Поружио у безбожном зору
 Турски зулум, невѣра латинска.
 И ту сташе станови господњи
 На прославлѣ Бога Яковлѣва,
 И мог рода светитељи стари.
 И ту блиста царске славе престол
 Духом сродног народа хелинског,
 Учителя свѣта и народах,
 А нашега у невољи друга.

Преходили землю обећану
 Билом горах од мора до мора.
 Било горах пѣсмом овѣнчали,
 Од мила му име надѣнули
 Старе горе, *новога Сиона*.

И то име слика и прилика:
 Свако брдо ове горе силне
 И подгоря дивног *Међуморя*,

Светиньом є накићено било
 Или цркве или манастира,
 Задушбине србске и бугарске.
 И ту кано на Сиону старом,
 Што се блиста кућа Давидова, —
 Блисташе се престолни градови
 Нѣманићах и Гребляновићах.
 И ту расту горе виловите,
 Свияю се гусле яворове.
 И знане су радости пѣсамах,
 Хвале Бога и слава юначка,
 Виђаю се од Бога виђеня.

И ка штоно под Сионом старим
 На Голготи мучише *Свешога*:
 Тако ево муче праведника
 И у нашої земљи обећаной. —
 Свако брдо наше дѣдовине
Мога рода Голгота є страшни.
 И он мучи муке свакояке
 Зарад вѣре, тврђе од камена,
 Зарад блага небеснога царства.
 Има тужан и пророке свое,
 На све стране саяно духом сяю;
 Пуне духа апостоле вѣрне,
 Свое Петре, те Искарите.
 И судишта, Пилатова вѣћа,

И трнова круна му на глави.
 Сваки хоца Каяф му е люті,
 А кадия Пилат несмилѣни.
 И поругу обилно му дѣле,
 И он носи на Голготу свога
 Бреме крста, и под њиме клону.
 А ние му Киринскога Симе,
 Само вѣра спасеня помаже.
 И овога мученика новог
 Измучише муком свакояком
 На стратишту међу разбойници.
 И жедна га напоише жучи.
 И тай виче, до Бога се чуе:
 „Боже, Боже, зар ме заборави?“
 Ал жива га у гроб положише,
 И на гроб му камен навалише,
 Те кавази руво подѣлише.
 Ноћ страдања пет вѣковах трае,
 Али свиће данак ускрсеня.
 Заман чува та злотворска стража
 Тавни гробак жива покойника.

Ал да кажем разлику голему
 Међу нам и роду Яковлѣву:
 Тай свог спаса на крст ударио,
 Одбѣгао гробове отацах.
 Ми остасмо у земљи домаћой

Те на гробу рода посиясмо
 Бисер сузах од девет колѣнах.
 Измучисмо муке свакояке,
 Ал оста нам вѣра у спасенѣ,
 А спаситель међу нами живе
 И нѣгову крсту се кланямо.
 Праведника могоше распети,
 Дух господњи не да се сапети! —

Иде Раде с гуслама по свѣту,
 Кано чела по мирисном цвѣту;
 Води нѣга Вила Равиіойла.
 Те гдѣ путем међу людство стижу,
 Мане Вила руком на облаке,
 А гле чуда, браћо моя драга!
 Махом ти се облачица Вила,
 Докле тренеш, створи момче војо:
 Младо момче у долами бѣлой,
 И бѣлиех скутах до колѣнах,
 А бѣлием опасано пасом.
 И бѣлога калпака на глави,
 А сребрене токе и челенка.
 Дѣвоячког хода и погледа,
 Путна штака частног крста знаци,
 Накрст расте и развија гране.

Би есени у очи празника
 Свете Госпе, навечеря сутон:

Пошетао протопоп *Недѣлько*,
 Стара глава од стотину лѣтах
 Из загоря за планином старом,
 Винограду своме рукосаду.
 Кад обиђе свога рукосада
 На заюжну сунчану подгору,
 Сам упути труѣане кораке
 Горском стазом Урвине планине,
 У загорѣ свом убожком стану.

Када стиже протопоп *Недѣлько*
 Разкрсницам друма юначкога,
 А у том ће починути сунце.
 Ту сѣдећи на елову паню
 На Урвини под елом зеленом,
 Удари му сѣта у срдашце.
 Досѣти се туге и неволѣ
 Свог народа и срца порода;
 А тргоше сузе низ образе.
 Два потока горка од два ока,
 Састаше се на обилной бради,
 Те бисером сѣду ките браду.
 Растопи се на сузами туга,
 Ка на огню живом сухо злато.
 Ста молити молитвице свете,
 Измолио велику молитву.
 Споменуо и живе и мртве,

У сужаньству сужнѣ тавничаре,
 И слободу тужног рода свога.
 Ста броіити брояницах число,
 И три числа моли, недомоли,
 Превари га санак из ненада.

Санак сніо протопоп Недѣлько,
 Санак сніо, у санку видио,
 Гдѣ путую планином Урвином
 Два путника из далека свѣта:
 Слѣпа *старца* води бѣла *Вила*.
 Слѣпа *старца* дивно погледати:
 Висок пораст племенито креће,
 Свѣтле токе умѣтно коване
 Блистаю се на одори сѣйной,
 Сѣда брада нѣму до пояса.
 Кроз браду му златне токе сяю
 Ка кроз гору мѣсечина сѣйна,
 На глави му калпак и челенка.
 Слѣпи старац подобе витежке
 Рукам' свия и срцу привия
 Живо дрво, пѣсме куѣу дивну,
Явор-гусле, сатворене дивно,
 Яворовим излистале листом.
 Бѣлу *Вилу* дивно погледати:
 Копреница кано од облака
 Лагана іой одорица бѣла.

Нїз бисера од истока сѣйна,
 Племенити урес око врата,
 И бисерним пасом опасана.
 Плава коса свиона и сунчана
 Низ рамешца просиплѣ се ником.
 Ка два неба зором обасяна,
 Тако модрих очицах звѣздице
 Пуне жара и милине райске,
 Из лица іої зоролика зену.
 Рукам свия и срцу привия
 Живо дрво, частног *крста* знаке.
 Накрст расте и развија гране,
 Љилянoвим пролистано листом,
 Љилянoвим процвѣтало цвѣтом.
 Само чудо што анѣлу томе
 Под криоцем наполи сакрите,
 Лѹк и стрѣле низ бедрицу висе.

Кад путници лаганим кораком
 На дуљину копља достигоше,
 А они се поклонили смѣрно.
 Санак сніо протопоп Недѣлько,
 Санак сніо, у санку слушао:
 Ударише гусле яворове,
 Ђчи гора: „Зора... ора... ора...“
 Гуслар пѣва, нариче му Вила:
 „Благослови, протопоп Недѣлько!

Бурђеѣ данак братински састанак,
 На Урвини зеленой планини,
 Край камене пеѣине познано
 И „Марково рочиште“ назване,
 Да се горске цркве нагледамо,
 У нѡй милог Бога намолимо,
 Храном неба душе нахранимо.
 Да се дивног кола наиграмо
 И юначке пѣсме напѣвамо,
 Ране рода пѣсмом завиямо.
 А чу ли ме протопоп Недѣлько!
 Навечеря Бурђеѣ дне славна,
 Кад се сгрне народ у планину,
 Ти обуци одеждице сѣйне,
 Те одпояй славѣ православѣ,
 Свеноѣницу, службу од сужаньства.
 Па ти снимай молитвом великом
 С рода нашег *старе клешве чине*,
 С коїих паде народ у сужаньство:
 Да Бог прости старе клетве чине.“

„Ни на войску, нити у хайдуке,
 Веће збору у зелену гору
 Нека дође мало и велико.
 Само вѣрни тамо су позвани,
 Само вѣрни, само одабрани.
 Поѣи нам е, доѣи ал недоѣи.“

Благослови, протопоп Недѣљко!“
 Ману Вила руком на облаке,
 И створи се младо момче вођо.

Замукоше гусле яворове,
 Одмакоше низ гору путници.
 Оде гуслар, одведе га Вила,
 Тамо иду билом силних горах
 Знаном стазом и познаним трагом.
 Трже руком протопоп Недѣљко
 Да путнике трудне благослови.
 Кад се прену, разабрати незна
 Ё ли у сну ил на яви било.
 Низ гору му очи утѣцале
 И путниках слике зазирале.
 Замисли се протопоп Недѣљко
 Чему слути санак чудновати?
 Ё ли у сну ил на яви било?
 Таре очи те лагано крочи
 У загорѣ свом зеленом стану.
 А кад стиже убожкоме стану,
 Све є мисли на єдну смислио
 И опет се Богу помолио:
 „Дай ми Бого, здраво дочекати
 Бурѣв данак, братински састанак.“

И од тога часа свечаного
 Често му се у санку привиђе,

И у гори у вечерњи сутон,
 Мила слика облачице Виле.
 И пришапну на медена уста
 Узгредице крилату бесѣду:
 О горскоме славлю православлю,
 Старой клетви, новом благослову,
 О небесном на земљици царству,
 И духовном апостолском чину.

Иде Раде гуслама по свѣту,
 Води нѣга виловити вођо.
 А гдѣ нађу слиєпа гуслара,
 Сваког уче нове пѣсме гласе:
 О уранку о Бурђеву данку,
 На Урвини братинском састанку,
 Светой слози међу браћом родном,
 Старой клетви, новом благослову
 На Маркову рочишту горскоме. —
 Кад утуви, у гору га шалю:
„Пѣвай друже, нека гора єчи.“

Мало врѣме затим постаяло,
 Често земљом пролазили гласи
 Од есени па до премалѣћа.
 Иду гласи од мора до мора:
„Бурѣв данак, братински састанак.“ —

А незна се од куда су гласи,
 Ни од куда ни од кога града.
 Неносе их орли ни соколи,
 Ни ждралови нити голубови,
 Ни гласници нити посланици,
 Већ *гуслари*, слѣпци невольници. —
 Ране рода пѣсмом завияли,
 Миле гласе пѣсми припѣвали,
 На свом путу тамо и овамо:
 На поляни међу тежацима,
 На пландишту међу пастирима,
 У планини међу хайдуцима,
 На дивану, на юначком сѣлу,
 Ил у селу на веселом прелу.

Иду гласи од уста до уста,
 Те сви кажу, у свему се слажу,
 Канда би их разниеле Виле:
 „Бурђев данак братински састанак,
 На Урвини, на ломной планини.
 На Маркову рочишту познаном
 Служити ће протопоп Недѣлько.
 Снимати ће молитвом великом
 С рода нашег старе клетве чине,
 С кое паде народ у сужаньство.
 Навечеря већ празника тога,
 Сви на мѣсту да су до поноћи.

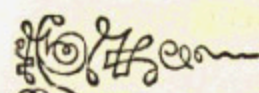
Само вѣрни тамо су позвани,
Само вѣрни, само одабрани.“

Чия желя, тога вѣрованѣ,
Ко рад игра у коло се хвата.
Дође доба збору кићеноме,
Оде народ на Урвину листом.

II.

Р О Ч И Ш Т Е.

 Чуйте граю из горе Урвине,
 Дође данак братински састанак.
Збор се збори на скровиту мѣсту,
На Урвини у зеленом крилу
Старе горе, новoga Сиона.
Браћо моя, дружинице моя,
Срок е нами у гору зелену!

Сшара гора свих планинах майка
Од црнога до синѣга мора,
И водама расток на све стране.
А говоре и причаю люди, —
Кад сви кажу истина ће бити, —
Да е билом силне *горе сшаре*

Доћи кадар да негази воде
Труђан путник од мора до мора.

А ти пути од *црнога* мора
Главицама високим *Балкана*,
Над извором Марице студене.
Рил-планином више Самокова,
Вишош гором над извором Струме,
Брдом *Спасом*, *Курбешском* планином.
Низком стазом на увалу горску
Над *Косовом* и мостом *Сазлиом*.
Пут запада под *Шаром*-планином
На *Ћзерску* гору и *Голешку*,
Комораном, *Колашином* старим,
Мокром гором поврх Метохије,
Бор, *Тројицом*, *Комом* и *Јвором*,
Дурмишором према Пирлитуру,
Црном гором до равних Котарах,
До Котарах край *синѣга* мора.
То ти било свете горе наше,
Сшаре горе, *новога Сиона*.

А Урвина гора виловита?
Питаш мили побратиме драги!...
Урвину су гору виловиту
На тенану засадице Виле,
И зелену у пјесму завиле.

Нико за ню казати незнаде
 До ли Виле пѣвачице младе.
 За нѣом иди, Урвини ћеш доћи,
 Гдѣ се славом збор кићени збори.

Збор се збори на скровиту мѣсту,
 Дивно мѣсто насред горе пусте.
 Южна страна зелене дубраве,
 Силних горах двие косе силне
 Пружиле се до езера плава.
 Међ косама, на склопу планинах,
 Тиморина камена ледена.
 Край пећине, на мрачаю вратах,
 Живац камен, а трпези налик;
 Око нѣга букве, еле вите.

Међ косама, срнам и кошутам
 Над езером зелени пашинац,
 Триста коплях широм у ширину,
 Трипут триста дулѣм у дуљину.
 Ту витежко разбојиште старо,
 Ту вилинско игралиште било.

Од истока и западне стране,
 Од старости сѣде и ћелаве,
 Дваю брдах камените главе
 Под облаке тѣмена подижу.

С южне стране огледало Вилах,
 Бистро око езера горскога
 Одсяює горе и небеса,
 Разлѣваюћ воде у палучке
 Край елика и зелен буквика.
 С оне стране езеришта плава
 У према се од зборишта пружа
 Пуста гора на далеко леђа,
 Стара гора од мора до мора.

Дивно мѣсто, а у доба дивно,
 Ведро нойца међ два лѣтна дана,
 А у очи Ђурђева дне славна.
 Браћо моя, дружинице моя!
 Нема брата неродив га майка,
 Нема лѣта без Ђурђева данка.
 Сгрнуло се мало и велико,
 Са свих странах од мора до мора.
 Ту ти паде лист горице едне:

Понайвише ер су из висинах,
 Храбра дѣца црне горе ломне.
 Соколови, полетарци силни,
 Из облаках над синџием морем.
 Са Цетиня, од Нѣгушах силних,
 Славно племе од Васоевићах,
 Ровци, Кучи, и Пипери люти,

Силно племе Биелопавлићи;
 Сви Брђани подигли се листом,
 И сва зорна Иван-беговина.
 Неки дошли од Обода града
 На извору Црноєвић рѣке,
 И Жабляка гласовита града,
 Старих дворах Црноєвић Иве.
 Од крвавог царевога Лаза
 Турске войске гробля широкога.
 Подгорице, Скадра на Бояни,
 Те Црнице, гласовите Зете.
 Од Граховца, турске погибије,
 И крвавог Миротина дола.
 Од Никшићах, племена Дробњаках,
 Те Пивляни од племена славна,
 Од честите Пиве камените
 Воеводе Пивлянина Бая.
 Други стигли од Мораче старе
 Задушбине Нѣманић Вукана.
 Те од Дукля развалѣног града,
 Кои даде главе крунам царским
 Мале *Расе* и великог *Рима*:
 Малой Раси *Нѣманиће* славне,
 А *Дукляна* Риму великоме.

А то людство срца юначкога,
 И то турски мученици стари,

И Косова сѣтни паметари.
 А то земля дивна, неприступна,
 Божанственным словом посвећена.
 Свака грудa крвлю напоена,
 Неумрлом славом прослављена
 И виловном пѣсмом опѣвана.
 Нѣсу дошли на Урвину листом,
 Што су жельни сунашца слободе,
 Оно нѣма од постанка сјае.
 Већ су дошли у слогу братинску
 Жельни браћу да огрие сунце.

С нѣма стое врстна браћа мила,
 Србадия из орлова гнѣзда,
 Што отресе у юначком зору
 Тежки зулум немилих Даиях.
 Орлушићи полетарци силни,
 Од бѣлога Биограда стойна,
 И Небойше грозовите куле. —
 Те Врачара поля ужаснога
 Гдѣ положи у безбожном зору
 Синан-паша на светиню руке,
 И сажеже огњним пламеном
 Частне моћи Саве светителя.
 Од Крушевца развалине тужне
 Некадашић славе Лазареве,
 Од колѣвке Милош Обилића

Из Поцера у питомой Мачви,
Шабач-града у плодном Посавлю.
Од Ариля стара манастира,
Од Николя, Іованя, Троице
Под Овчаром и брдом Кабларом.
Од Заове, Тресие, Рогача
На зеленой на Космай планини.
Калинића, и Троноше свете
Код Лознице на рѣци Троноши,
Задущбине браће Юговића.
Од Ужица малог Цариграда;
Под Баницом цркве Ђжевице
Задущбине бана Милутина.
Од Топлице постойбине славне
Воеводе Топлице Милана.
Од Ястребца планине големе,
Те од поля Косайнице равне
Постойбине Косанчић Ивана.
И од бѣле Раванице цркве
Задущбине славног кнез Лазара,
Под високом под Кучай планином.
Велѣг яда Пожаревца града,
Гдѣ коваше вериге сужаньства
Два ковача и три помагача.
Од Сталаћа на Морави ладной,
Славне куле Приезде войводе.
Жиче цркве више Карановца,

Задушбине Нѣманића Стеве
 Србског краља првовѣнчаного.
 Развалинах Манасие свете
 Задушбине високог Стевана.
 Из Прокупля, сѣла Юговића;
 Од Дунава, Дрине и Мораве,
 Ибар воде, Студенице мале.
 Те од свете задушбине старе
 Србског краља Нѣманић Стѣпана:
 Мрамор-цркве студеничке Лавре.
 Од Тополе мѣста гласовита
 Постойбине юнак Караџорѣа.
 Црне рѣке, Неготина града,
 Хайдук Велька гроба и колѣвке.
 Од Добриня завичая славна
 Силног кнеза Милош Обренова.
 Од нѣгове цркве задушбине
 У Савинцу на рѣци Дичини
 А на славу Саве светителя.
 Ту му стопе свете по каменю
 Ту и врело живе воде кажу,
 Гдѣ у камен штаком ударио.

И те води слога колу томе;
 А то людство срца юначкога,
 И то турски мученици стари,
 И Косова сѣтни паметари.

А то земля дивна посвећена,
 Свака грудa крвљу напоена,
 Неумрлом славом прослављена
 И виловном пѣсмом опѣвана.

Слегoше се турски мученици
 Од Косова поля крaвoгa,
 Старе Рaсe нoвoгa Пaзaрa,
 Од колѣвкe слaвe Нѣмaнићa,
 Пoстoйбинe Рeлѣ кpилaтoгa.
 И oд свeтe Сaмoдрeжe цpквe
 Гдѣ кнeз Лaзaр пpичeшћивa вoйскy.
 Гpачaницe кoд Пpиштинe гpaдa,
 Вивaринe, Бурђeвих стyпoвaх.
 Сoпoћaнaх нa извoрy Рaшкe,
 Зaдушбинe Урoшa вeлѣгa.
 Од Дeжeвe стaриeх двoрoвaх
 Зaдушбинe кpaлa Симeунa.
 Кaчaникa гpaдa, Пoрoдимлa,
 Вучитpнa, кулe Вoиновe,
 И Ситницe вoдицe крaвaвe.
 Од Звeчaнa гpaдa пpoклeтoгa,
 Крвнoг мѣстa Душaнoвa бaбa,
 Пoд Кoсoвoм пoкpaй Митpoвицe.
 Од малeнe Бaњскe, глaсoвитe
 Пoстoйбинe Стpaхинoвић бaнa.

Те кржаве горе Неродимля,
Гдѣ се сконча племе Нѣманића.

Неки пали од Призрена града
Некадашнѣг србског Цариграда
А садашнѣг големога яда,
У сунчаной земљи Метохији.
Ту колѣвка славе Душанове,
Пусти престол, те и гробак празан,
Ту му Турци моћи сажегоше. —
Неки пали с питома Загоря
Од дворовах Лютице Богдана
И нѣгова грозна винограда.
С воде Дрина бѣлог и црнога,
Те од свете задушбине старе
Нѣманића, високих Дечанах,
Над Дяковом код воде Бистрице.
Такве цркве на свиѣту нема,
На нѣой крста обилѣжѣ кажу,
Лѣилянѣвим пролистано листом,
Лѣилянѣвим процвѣтало цвѣтом,
Светим цвѣтом Нѣманића дома.
Познаѣ се царска задушбина,
С нѣ се знаде, да смо царовали.

Други стигли од Мостара града
А на ломной на Херцеговини,

Столне славе херцега Стѣпана.
 Од Требиня и од Невесиня,
 Ливна, Дувна, и Острожца града,
 Од Неретве и Дрежнице ладне.
 Нѣких ето од Никшићах славних,
 Од Благая, те Гацкога поля.
 Пирлitora према Дурмитору,
 Славне куле Момчила войводе
 С девет браће, девет воєводах,
 А уяка Кралѣвића Марка.
 Те од свете цркве Милешевке
 Задушбине Саве светителя.

А има их тя са горе свете,
 Ка сусѣди, добри приятљи:
 Од светого дара Вилиндара
 Задушбине Нѣманића Симе,
 И сина му Саве светителя.
 Из Мирдита, Дибра, Дукађина,
 Тиран поля, поносите Крое,
 Постойбине Кастриотић Юре.
 Те од Лѣша мѣста ужаснога
 Гдѣ му Турци кости изкопаше,
 Амайлие од нѣих начинише.

Тамо ено других мучениках,
 Бугария силна из дальине:

Од Солуна край бѣлога мора,
Постойбине Дойчина войводе.
Из Добруче, од Варне крваве,
Над Стамбулом горе Камендара,
Буковице и Ораховице.
И потока Шарац-воде ладне
Штоно тече посред Цариграда.
Дринополя, и Прилипа града,
Постойбине Кралѣвића Марка.
Од Леѣана града старинскога
Постойбине царице Роксанде,
Над Вардаром под Шаром планином.
Од Орида езера сѣйнога,
Од Преславе и Трнавe свете,
Видин-града, кова Самокова,
Витош горе, Спаса високога.
Од Дубнице, горе Дованице,
Од сунчане горе Плашкавице,
Од Велице и од Султанице.
Те Дунава и црнога мора,
Вардар воде, Струме и Марице,
Осма, Искра, Янтре, Вита ладног,
Од Тимока златнога потока.
Ових ево с разкрсницах свѣта
Од Софие града, Триядице,
Постойбине Грчића Манойла.
И бѣлога Ниша на Нишави,

Гдѣ од главах несахранѣних
Турске силе споменике кажу.

А ено ти населбине свете
Из блажене горе Рил-планине,
Гдѣ су едно дивно чудо горско
„Светог Оца“, бѣла манастира,
Планинѣ саградили Виле.

И ево ти старих мучениках
Из жалостне Босне градовите:
Од Врбаса, Лима зеленога,
Сане воде, Уне око Бића,
И на Лиму од езера плава.
Од Травника, Фоче, Сарајева,
Од Сѣнице и од Приеполя.
Банѣлуке, Яйца и Зворника,
И Папраће цркве некадашнѣ
Над Зворником, Спречи на извору,
Под високом гором Бороговом,
Задушбина Вукана жупана.
Босне воде, горе Романие
Горске куће старине Новака,
Радивоя и Груице млада.
Од Бужима и Кладуше равне,
Озрен цркве усред Босне славне,
И Новог на краіни лютой.

И те води слога колу томе
 И то людство срца юначкога,
 И то турски мученици стари
 А Косова сѣтни паметари.
 И то земля дивна, посвећена,
 Свака грудa крвљу напоена,
 Неумрлом славом прослављена
 И виловном пѣсмом опѣвана.

Туд некада крилма облѣтала
 Наша слава дворе и градове.
 У дворових млада столовала
 Уз колѣвку среће рода мога,
 Те до коня и саблѣ дорастла.

Све нам турски зулум разорио,
 И светинѣ поган окужио,
 У мечите цркве претворио.
 Турски конѣи землю погазили,
 Па плочама землю разниели.
 Турски зулум нами додियाо
 И претиле конѣ напоио
 На рѣкама крви рода мога.
 А у паше славе развалинам
 Змај источни сад савия гнѣздо,
 Те он коти змије и якрепе.

Ал и с наше славе развалинах
Познае се, да смо царовали.

Борила се, да! слобода наша
Налик лаву проти свом злотвору
Борисмо се гвожђем и оловом
И с рамена студеним каменом.
Ал невѣра близа и далека
Снагу мачах наших преоблада;
Но слободѣ духа ненадвлада.
Клонуше нам у жестоком бою
Кржаве нам руке до раменах
Кржавима саблям до балчаках;
Ал неклону вѣра у спасенѣ.

А тай народ небеснога дара,
Мукотрпан, да му ние пара, —
Пет вѣковах горке сузе лие,
Па му лице потавнѣло ние.
Браћо моя, жаркога ми сунца!
Браћо моя, Косова ми поля!
Поносим се, и моя е дика,
Да сам листак ове горе славне.

Ето браће, ето рода мога;
Нѣсу силом горском збору звани

Већ виловном пѣсмом допѣвани:
 Тако Вила браћу довияла!

Стаде народ над виленом драгом
 Край камене пећине познана,
 И Марково рочиште названа.
 Ноћно сунце, мѣсечина сјајна,
 О уштапу зене с неба ведра.
 Ситне звѣзде небо накитиле
 Кано очи дѣвоячко лице.
 Само облак црни од истока
 Тутнѣм тутнѣи, а помаля крила
 Над планином старом, превисоком.
 Горе мѣсец, долѣ жарка муња,
 Свѣтлећ блишти, а блиштећи свѣтли.

И сјаји се од ноћнога сунца
 Мирно лице езера горскога.
 Ладовите сѣне свое дуге
 Пут сѣвера пружајући стиру
 Силних горах поносите главе.

Међ горама на зборишту ноћном
 Шарене се свите и копрене,
 Црлѣне се капе и фесови
 И юначке Диван-кабанице.
 Црнкаю се бугарске ђубаре,

Самур-калпак под челенком сѣйном,
 Дуге расе, капе камилавке,
 Светих главах кое дворе свете.

А бѣле се юначке доламе
 И невѣстах везене копрене,
 Снѣгу налик у пролѣтно доба.
 И сѣе се гиздави пояси
 Око танка дѣвоячког тѣла.
 Посяюе свиѣтло оружѣ
 Од свилаях, од юначког паса.

И сѣваю токе на елецих,
 Сѣркаю се струке о рамених.
 Поскакую срца у нѣдрима,
 Одскакую токе на прсима.
 Позвекую токе на елецих,
 Одзвекую сиѣани гердани,
 Сѣйни кови, око бѣла врата.
 Све се сѣи, ни ноѣ се не црни;
 Ал се црни у срцима туга
 Да се крадом Бог истини моли.

Кано црква од тамяна бѣла,
 Замириса гора и дубрава
 Од мириса смиля и босиля,
 Милодуха и питоме руже,

На прсима момах и невѣстах,
Од мириса дѣвоячке душе.

А бануше из горе у гору
И хайдуци, турски мученици,
Кое зулум у гору отѣра.
Сад им кућа Диван-кабаница,
Мач и пушка и отац и майка.

Долазећи поздравля се здравлѣ
Сижућ руком срцу и тѣмену.
„Бог помози браћо, посестриме!“
Кланяю се моме и невѣсте
Над поясом ручице савите,
До пояса сагиблюћи главе:
„Бог помога... добро нама дошли.“

И грли се, те любе се лица,
Од радости и сузе се роне
Гледајући из далека драго.
Посмѣва се мрка наусница
На огледу зоролика лица.
Тешка журба у гори зеленой,
Стоји жамор людства по планини.

И стигоше за очима туђим
Тапајући, путем посрѣћући,

У срцима носећ очи свое,
 Из далека слѣпци невольници.
 Донесоше гусле яворове,
 Милу пѣсан у то коло зборно.

И рупише, народ из народа,
 Свѣштеници божји угодници.
 Под пазухом носе књиге бѣле,
 У књигама слово са небесах.
 Донесоше у рукама светим
 Живо дрво, частног крста знаке,
 Старѣшине црквене заставе.

С њима стиже протопоп Недѣлько
 Из загоря за планином старом,
 Готов светац на овоме свѣту.
 Висок пораст а подобе красне,
 Одорица до земљице црне.
 Бѣла брада њѣму до пояса,
 Кад у цркву жубори му брада,
 Ка на вѣтру жуборика сува.
 Кад из цркве мирише му душа
 Ка мирисна ружица из рая.
 На ино се њѣму немогаше
 Већ да поя Богу о поноћи.

Свима очи утекоше сада
 Южной страни езерашта плава.

Одтуд иду два путника трудна,
 Кривом стазом ено обавише
 Око бистра езера горскога.
 За главицу часак замакоше,
 И ето т' их на увалу горску
 Низ осое збору кићеноме.

Указа се на ноћноме сунцу
 Висок пораст подобе витежке.
 Висок пораст племенито креће,
 Долазећи указуе слику.
 Засяше се на елеку сјайну
 Свѣтле токе умѣтно коване.
 Зацрнѣ се самур на калпаку,
 Забѣлѣ се брада до пояса.
 А кроз браду златне токе сяю
 Ка кроз гору мѣсечина сјайна.
 Свѣтле токе и свѣтла челенка,
 Али тавне очи у юнака.
 Слѣпи старац витежкога соя
 Рукам свия и срцу привия
 Живо дрво, пѣсме кућу дивну,
 Явор-гусле, сатворене дивно.
 Яворовим накићене листом,
 Рекао би да су излистале.
 Главом био гуслар гласовити
 Слѣпи Раде од Ошрела града.

И он дође збору кићеноме,
 И донесе из далека свѣта
 Милу пѣсан у то коло зборно.
 Доведе га младо момче вођо,
 Младо момче у долами бѣлой,
 И бѣлих скутах до колѣнах,
 А бѣлием опасано пасом.
 И бѣлога калпака на глави,
 А сребрене токе и челенка.
 Дѣвоячког хода и погледа;
 Путна штака, частног крста знаци,
 Накрст расте и развија гране. —

Кад путници лаганим кораком
 На дуљину копља достигоше,
 А они се поклонили смѣрно,
 На поклону чедно бесѣдише:
 „Благослови, протопоп Недѣљко!“ —
 Ману руком да их благослови,
 Ал му очи нешто зазирале.
 Замисли се и досѣти санка
 На Урвини под елом зеленом.
 Нема када да разбира сада
 Ї ли у сну ил на јави било?

Тада ступи у народ сабрани
 Готов светац протопоп Недѣљко,
 А замуче жамор у планини.

Благє рѣчи стаде бесѣдити
 Пастир душах, у народу своме:
 „Добро дошли, мила браћо драга,
 Добро дошло мало и велико,
 Благо мени, ево рода мога!
 Роде мили, од мора до мора!
 Кад те виде старе очи мое
 Чини ми се до мора є мое.
 Сто годинах већ по свѣту ходим
 Чекаюћи дан слободе рода.
 Ево каним с овог свѣта поћи,
 Благодарим госпoду на дару
 Те доживлѣх іош и данак овай,
 На растанку да вас благословим,
 Вас и дивну землю нашу тужну.“

„Служићу іош ноћас у планини
 На растанку жртву православну.
 Ту нам красна црква, неграђена,
Жива црква, насред горе живе.
 Покривена ведрином небесах,
 Накићена свѣтлосћу звѣздицах,
 Разсвѣтлѣна мѣсечином сѣйном.“

„А тиморан живац камен ледан
 Христов престол у тој цркви буди.
 Зидови іој пећине вѣчите,

А ступови живо дрвлѣ горско:
 Вите еле и букве зелене,
 Цвѣтне липе и явор планински.
 Те звоници силних горах главе,
 Ясна звона громови облаках;
 На горама ближе смо небесах.“

„На главице високе планинах
 Постависмо наоколо страже.
 Да припазе и да нам огласе,
 Да би Турци или мрки вуци,
 Да нам неби уврѣдили закон.
 А сад доба да господу радим!“

А прослови дѣде Татомире
 Од Тимока златнога потока:
 „Духовниче, божји угодниче!
 Слава теби, те имену твое.
 Већ си светац на овоме свѣту,
 На ономе бићеш светим глава.
 Лѣпо ти е браћи угодио
 Ко е овај сабор урочио!
 Послуша га мало и велико
 Надалеко од мора до мора.
 Благослови благослова жедне
 И нахрани божѣг хлѣба гладне,
 А за мира и покоя душе.“

Тад замоли мало и велико:
„Благослови, оче, дѣцу своју!“

А бесѣди протопоп Недѣлько:
„На небу е врело благослова,
Драга дѣцо, кланяймо се Богу;
Даймо нѣму жртву душах наших.
Служићу му жртву православну
Да Бог наше благослови душе.
И та жртва Богу истиноме
Да нам гране опет жарко сунце
И огрие сироте по свѣту,
Да Бог даде слогу међу нама.“

„Снимати ћу молитвом великом
С рода нашег *сшаре клешве чине*,
С коіих паде народ у сужањство.
Кланяћу се Богу истиноме
Да укине *Душанову клешву*,
Тешку клетву *цар Душана силног*
Што погуби родитеља свога
У *Звечану*, *краља дечанскога*,
Родитеља, зарад круне златне.
Остави му на круни проклетство,
С нѣга паде народ у сужањство.
Да Бог прости Душанову клетву!“
Сложним гласом сви рекоше: „Амин.“

А ступише оци свѣштеници
Око живца камена горскога.
И молећи молитвице тайне
Обукоше одеждице сѣйне.

Овай камен, сад трпези налик,
Стая негда под елом зеленом
За читаво коплѣ у висину.
К нѣму рочи Кралѣвићу Марко
Бойну чету на юначки совет.
Огледа се по планини госо
Гдѣ юначку совру поставити?
Кад угледа камен у планини,
Трже Марко саблю староковку,
Ману сабљом и махом пресѣче
И заруби тврди камен горски,
На обалац за коплѣ широко,
Пола копля висом на високо.
Тако оста до данашнѣг дана,
Ту се прозва „Марково рочиште.“
А то чудо у народу знано
Да на овом Марковом рочишту
Горска Вила дивна чуда твори. —
Горска совра Кралѣвића Марка
Поста сада престол цркве горске.

Подигоше крсте и свѣтняке,
Разавише црквене заставе.

Међу њима светиња юначка
 Силни барак Бошка Юговића.
 На Косову Турцима допаде,
 А Србима на брду Любићу
 У юначком бою за слободу.
 Престол цркве хитро оградили
 Ударајућ у землю заставе,
 Вѣшајући на њих слике свете.
 А китећи буковиєм листом,
 По свичаю и по обичаю
 Бурђева дне цркве православне.

Од престоля на сѣверной страни
 Край пећине, стећав камен горски, —
 Другу полу столице Маркове, —
 За жртвеник цркве одредили.
 Те на нѣга и престол црковни
 Поставили све на свое мѣсто,
 Свете знаке и посуђе свето.
 Простриели под ноге по земљи
 И орловах слике и прилике:
 Успомене на орлове римске
 Што падаше пред небесном войском
 Исукрста, воеводе силног.

Претворили црквом гору живу
 Да свѣштаю живу цркву нову.

Свѣштаюћи цркву одпояли
 Дивне пѣсме по светоме писму,
 Коим поя и прослави славно
 Израильски народ Бога свога.

Там се поя, амо одпоява,
 О Сиону, Ђрусалим граду.
 Припоява новоме Сиону,
 Старой гори, од мора до мора,
 Нашег рода крвавом Сиону.
 И новоме Ђрусалим граду,
 На истоку светом Цариграду,
 Докле Стамбул Цариград бияше.
 Ту се зиђу горске цркве мири
 До небесах пѣсмом и молитвом,
 И поя се ясно светом граду,
 А живой се цркви припоява
 Света пѣсан, у намѣри святой:

„Основа му на горама светим,
 А Сионска врата господ люби
 Нада сваком стану Яковлѣву.
 Преславна се о теби бесѣде,
 Граде Божји, свуда славом словиш.
 О Сиону ће се бесѣдити:
 Тай и онай родио се тамо,
 И превишњи тамо га узида. —

Пѣвачи ће коло играјући
За пѣсмом ти пѣсму припѣвати.“

*

„Ако господ несазиђе дома,
Залуду су муке неимара.
Ако господ несачува града,
Залуду му по мирима страже.
И залуду ранит на уранку,
Те чекати а не дочекати,
Сузе ронећ а крушац едући
Ког любимцу господ у сну дѣли.“

*

„Од веселя срце ми закипи
Кад полазим господиѣму двору,
Те помислим да ће ноге наше
У дворових твоіих опет стати,
Свети, славни Єрусалим граде.
Узидан си, тврди град да будеш
И у теби да се саберемо.
Ту господня колѣна узашла
На благовѣст роду Израиля,
А на славу имена господня.
Ту престоли за правду на суду,
И на славу дома Давидова.
Мир да буде у зидима твоіим,
А обилност у дворима твоіим.“

*

„Спомени се господе, Давида,
 Када ти се у невољи закле
 И обећа Богу Яковлѣву:
 Нећу ући на праг дома мога,
 Нити лећи у ложницу мою,
 Нит очима дати ноћна санка,
 Ни дрѣмати вѣѣма моіима,
 Док ненађем мѣсто за господа
 И селиште Богу Яковлѣву.“

*

„Благословте о слуге, господа,
 Све господнѣ слуге, ту стоећи
 Мрке ноћи у господнѣм храму,
 У светоме двору Бога нашег.
 Усред ноћи подигните руке
 За светиньом, господа хвалећи.
 Да вас господ са Сиона свога
 Благослови, кои све сатвори.“

*

„Хвалте слуге, хвалите господа,
 И славно е да га прославимо.
 Да услади хвала Богу нашем.
 Господ зиђе Ёрусалим града
 И сабира Израиля свога.
 Изцѣлюе у срцу ранѣне
 И завия нѣму ране луте.“

И он броји неброене звѣзде,
Сваку своім именом називлѣ.“

*

„Мили ти су станови господњи,
Гине душа да униђе у њих;
Радует се срце Богу живом.
Тица нађе кућу у планини,
И грлица свия себи гнѣздо,
Гдѣ ће лећи младе тиће свое.
Жртвеници твоји, о господе,
То су гнѣзда за душице наше.
Благо сретним што блажено живе
У твојм двору, пуном славе твоје,
До вѣка ће хвалити господа.
Болѣ данак у твојему двору
Нег тисућа других у другима.
Волим бит' на прагу двора твога
Нег у дворих живлѣт безбожниках.“

*

„Шта е тако красно, племенито,
Кано браћа кад у слози живе?
Ка на глави Ароновой миро
Кад се стаче на њгову браду,
Те му пада одежди на скуте.
Кано рана роса аермонска
Коя пада на горе сионске.“

Ту бо господ обећа благослов
И радости вѣчнаго живота.

Ужегоше воштанице свѣће,
И са славом обнесоше свете
Око цркве моћи мученичке.
Кад пред врата нове цркве стигли,
Тад Недѣљко по светоме писму
Затвореним вратима зазове:
„Примте, врата, сад кнезове свое,
Отворте се неба вѣчна врата,
Да цар славе са славом улази.“ —
Ка анђели из дубљине неба
Одзивлю се из цркве пѣвачи:
„Ко е господ, тай велѣи цар славе?“
И духовник кличе те запоя:
„Тай цар славе, господ над силама.“
Одпояше у цркви пѣвачи:
„Тай цар славе господ над силама.“
А широм се отворише врата.
Те у temelь црковног престоля
Уложише моћи мученичке;
А оне су ступови нѣгови.

На облацих лаганих тамяна
Лети небу крилата молитва.
С неба пада роса благослова,

Разлѣва се по горскомѣ храму
И по сувоѣ нѣиви *неораноѣ*,
За господню сѣтву намѣнѣной.

Свѣштаюћи цркву, подигоше
Частног крста животворне знаке
У висине, над царскимѣ вратма.
Заблита се частног крста злато
На Урвини, у зеленом крилу
Сшаре горе, новаго Сиона.
Одсяюе по гори зеленоѣ
Кано сунце мѣсечину сѣйну.
Заблиста се частног крста злато,
Од нѣг' зрака по горици бие,
Око нѣг' се златно слово вие:
„Овим ѣше побѣдиши славно.“

На колѣна поклекнули смѣрно,
Одмолили велику молитву
Кою моли веѣ Соломун мудри
Свѣштаюћи свою цркву славу
У светомѣ Єрусалим граду.

Народ чини прилог новом храму
Бѣла хлѣба и руйнесга винца,
За свѣштанѣ по завѣту тайнах,
За трпезу побратимства свога.

Прилог чини ко чинити море,
 А нечини ништи ни убоги,
 Већ уз можног на пут божји живи.

На жртвеник поставише прилог,
 Те избира рука духовника,
 Бѣла хлѣба: „*Янѣ*“ жртви светой.
 А молећи молитвице тайне
 Све споминѣ жртвоване даре,
 И свог рода све живе и мртве.

Док приреди и укрѣпи душу
 Неба храном, молитвицом топлом,
 Божји тежак протопоп Недѣлько,
 У том доба да господу раде.
 Те ученик Исукрста врѣдни
 Ста служити блаженим рукама
Свеноѣницу, службу од сужаньства.
 Та се служи у гори по ноћи,
 Гдѣ робуе вѣра под невѣром,
 Гдѣ се крадом Бог истини слави.

Єдна жртва за годину данах!
 У нѣой сјае слика и прилика,
 Спасителя свѣта живот благи:
 Нароѣенѣ у Витлему граду,
 И крштенѣ на води Јордану,

Благовѣсти слова божанскога,
 Славословлѣ Бога истинога.
 И вечера завѣта новаго,
 Те страданѣ на брду Голготи.
 Узкрсенѣ из гроба мртваго,
 Побѣђенѣ смрти духом живим.
 Узнесенѣ у висине ясне,
 И посланство духа небеснога.

Што на число од године данах
 Раздѣлише негда оци свети,
 То се слави за малицу часах
 Ђдне ноћи, на гори Урвини
 Под оружѣм, под невѣре страхом.

Ш.

П Р А В О С Л А В Л Ъ.

 Кано жарко од истока сунце
Свако јутро руйном зором зори,
А путуюћ по небесном пасу
Просиплюћи свѣтлост широм свѣта,
Куд год иде, све ноћи нестает; —
Те ка штоно вѣчним огњем живим
Сяюћ гори, а горећи сјае
Над облаци и над ноћним скутом:
Безконачна, вѣчна, свеєднака,
Без промѣне, свѣтлост жарког сунца; —
Свако јутро рађаюћ се ново,
Донесећи радост у свом крилу,
Пробуђуюћ живот у живоме:

Тако, гле, и црква православна
Свуд и свагда, вѣчна, свеєднака,
Без промѣне свѣтлост од свѣтлости,

А истина жива од истине,
 Брижна майка миле дѣце свое.
 У младости вѣчной светог крила
 Носи наду будућега свѣта,
 Храну неба на земљици вѣрним,
 А утѣхе радост самртнима,
 Покойнима живот и спасенѣ.

А кадъ било ноѣи о поноѣи
 Тада ступи предъ свето престолѣ
 И запоя радостниемъ гласомъ
 Готовъ светацъ, протопопъ Недѣлько,
 Преображенъ, ка да се посвети.
 Ту запоя славѣ православѣ,
 По обреду светителя Васе,
 По одреду Златоуста Юве.
 Одпоява небесниемъ гласомъ
 Зборъ анѣлахъ, на уста народа.
 А съ нѣмъ поя саборъ свѣштеникахъ
 Духовникахъ, божіихъ угодникахъ.

Садъ отвори, Бого, усне мое,
 Да казую уста хвале твое.
 Тамъ се поя, амо одпоява:

„Благословъ да светомъ царству буде
 Оца, сина и светого духа,
 Садъ и вавѣк и до вѣка.“ — „Амин.“

„За мир вишњи, покой и спасенѣ
 Душах наших: господу се молим.
 За мир свѣта, и за благостанѣ
 Светих божіих црквах, утврђенѣ,
 И нѣихово сложно сѣдинѣнѣ; —
 За храм овай свети, и побожне,
 Који вѣром и божием страхом
 И умилѣм чедним унѣ улазе; —
 Манастире, градове, и стране,
 И све вѣрне што у нѣима живе; —
 Те за здраве зраке, и за даре
 Црне землѣ плодах изобилних; —
 Мирна доба: господу се молим.“

„За путнике водом и на копну,
 Болестнике, и који страдаю; —
 За робове сужнѣ тавничаре,
 И спасенѣ нѣихово посвуда; —
 Избавлѣнѣ бриге свакояке,
 Гнѣва, бѣде: господу се молим.“

„Замѣни нас, спаси и помилуй,
 Благи Боже, благодати твоіом.“ —
 Народ поя: „Господе помилуй:“

„Те пресвету, пречисту и славну
 Владичицу и Богородицу

Вѣчну дѣву, блажену Марию,
И све свете поминюћи славно:
Сами себе, и друг друга свога,
И наш живот, Богу истинеме,
Предаємо све.“ — „Теби господе.“

Сад Недѣлько тайно Бога моли:
„Ой господе, Боже над силама!
Ког се област изказати не да,
Нити слава постигнути умом;
Ког милости нигдѣ мѣре ние,
Нити любов изрећи се даде,
Сам, владико, сада призри на нас,
И на свети храм тай, те подѣли
Нам и свима, што се с нама моле
Пребогате милости дарове.“ —

Те узкликну радостниѣм гласом:
„Ер пристои ти свака слава,
Слава и част, покланянѣ смѣрно,
Сад и вавѣк, и до вѣка.“ — „Амин.“

Тада свете кнѣиге отворили
И божанско слово прословили
Светог писма, завѣта старога.

За дѣтинѣства людског поколѣня
Бог се яви од лица до лица,
Проговори од уста до уста

Людства свого сретним изабраним.
 Слишеѣ слово у страшноме часу
 На светога поставише писмо,
 И предаше од вѣка до вѣка.
 А кад людство, оскврнѣно грѣхом,
 Срамно лице пред Богом поклони:
 Тада Бого славом неприступном
 Своє лице од свѣта заклони.
 Ал остаде слово написано,
 А у слову силни дух господнѣи.
 Остадоше дѣла Бога живог;
 Те кад ние нѣму паметара,
 По дѣлима утувит се даде
 Онаѣ, за ког мѣсто се незнаде.

Мудрим духом протопоп Недѣлько
 За ту славу слово одабрао.
 По духовном полю широкоме
 Светог писма, завѣта старога,
 Зрело класѣ у сноплѣ сабрао.
 Из мудрости мудрост изводио,
 Све на єдну жицу доводио.
 Цвѣће пѣсме у вѣнац савио,
 Унѣ молитву свою уводио,
 Ране рода молитвом завио,
 Божю славу вѣнцем накитио,
 Те нояти народ приучио.

Кано вѣтар у пролѣтно доба,
 Кад узвиє црном гором силно,
 Те из сува неродна дрвета
 Нови живот зелен разавиє; —
 Ил ка штоно на жаркоме сунцу,
 Из винове лозе рукосада,
 Зелен ластар силно пролистава,
 Цвѣтом цвѣта, грозним гроздом грозди;
 Па кад руйиа винца кап дозори
 Тад укрѣпи болна и уморна,
 Развесели срца жалостива:
 Тако црквом веселѣ завлада
 Кад из светог стародавна писма
 Нѣмо слово гласом пробудише,
 Свете гласе словом прословише,
 Живо слово пѣсмом претворише.

Одчатили велика читаня;
 Споменули божѣ благодати
 Людском роду од искона свѣта.
 Ёр ка штоно майка чедо младо
 У наручѣ прими, те задои,
 А на крилу милуюћ одгои,
 Пазећи га у сну и на яви,
 Док растући колѣвци одрасте:
 Тако и Бог людско поколѣнѣ
 За дѣтињства духа човѣчанског,

На свом крилу животом задоїи,
 Яким духом неяка напоїи,
 И на славна дѣла га одгоїи.
 Те облюбѣ, казни, помилова,
 Ка родитель грѣшно дѣте свое.

Споменули закон премудрости,
 Кога даде Бог на Синай-гори
 По Мойсиї Израилю своме.
 На крилима пѣсме Давидове
 Сви господу молећ подизали
 Брижне душе и духове свое.
 Света пѣсма бесѣдила дивно:

„Благослови, душо свог господа;
 Благословлѣн да си ми, господе.
 Благослови душо моя Бога,
 А ти срце, божѣ име свето.
 Благослови, ой душо господа,
 Незаборава даровахъ нѣговихъ.
 Он очисти безаконя твоя,
 Он изцѣли све болести твое,
 Те избави живот од пропасти.
 Овѣнча те милосрѣемъ своимъ;
 Међу благимъ желѣ исполнява,
 Кано орлу младостъ обновлява.
 Милосрданъ од вѣка є господъ,

Дуготрпљив и многомилостив,
 Ёр он знаде бића нашег грађу,
 Памти, да смо прах земальског праха.
 А човѣк е ка зелена трава,
 И дани му на овоме свѣту
 Процвѣтаю налик польском цвѣту.
 Кад одлети дух му, нестане га,
 Ни за мѣсто нико му незнаде.
 Али вѣчна милост е господня
 На онима, који га се бое.“

*

„Благосивляй, душо свог господа;
 Силно ти се, Боже узвелича:
 У красоту обуче се сѣйно,
 Кано риза одора ти свѣтла.
 Кано шатор небо разапето;
 Над водам га високо узвиси,
 И за узлаз положи облаке.
 А на крилма вѣтровах ти ходиш,
 Анђели ти вѣтрени духови,
 Твое слуге огнѣно пламенѣ.
 На тврдини основа си землю,
 Да остане од вѣка до вѣка.
 Дно бездана одором покрито,
 А на горах стое воде силне,
 Ал од твое прѣтнѣ разбѣгну се,
 Побое се гласа грома твога,

Подижу се горе у висине,
 Слиежу се поля у низине,
 Све на свое мѣсто основано.
 И країину ти си положио
 Прео кое корачити неће
 Ни покрити црне землѣ лице.“

*

„Велик ли є господ, и прославлѣн
 У славномє граду Бога нашег,
 И на святой горици нѣговой.
 Сион горе грана су радости
 Црне землѣ, ребра сѣверова,
 И град тврди цара великога.
 Знан є Бого у нѣихових дворих,
 Он их штити, чува, замѣнює.
 Обиђите Сион, загрлите,
 И бройте му узвишене кубе
 У силу му срца положите,
 Узвис'те му доме, да се о том
 Приповѣда од рода до рода;
 И тай Бог наш да нас свуда води.“

На глас мили светих пѣсамах
 Згрияше се у нѣдрима душе
 Поиграше срца од радости.
 А сестрица радости є туга;
 Ђдну кућу куће у прсима

Два срдашца, една душа жива,
 Пѣсмом радост успавала тугу,
 И с пѣсмама пробудила другу.
 Кличе туга бугараню свою
 Тавне ноћи у гори зеленой
 И позледи ране стародавне.
 Наричући бугаранѣ гласе
 Пред господом ништа и убога,
 Дивним словом стародавног писма
 Одкри народ Богу ране свое.
 Пояюћи роду припѣвали
 И свог рода новоме Сиону,
 Старой гори од мора до мора,
 И новоме Ёрусалим граду.
 Ране рода пѣсмом завияли,
 Тугу свою господу излили.

Да е коме послушати било
 Како едно другом одговара,
 Ёдно другом доликуе дивно:
 Стара туга Израиля старог
 Новой тузи Израиля новог,
 Радост стара новоме веселю.
 Света пѣсма бесѣдила дивно:

„Молитву ми господе, услиши,
 Да ми вапай пред лице ти дође.

Неодврати лица свог од мене,
 Дана брижног склони ухо к мени,
 И услиши тада, кад те зовнем.
 Диму налик чезну моїи дани,
 Кости ми се осушише сушом.
 Од убета чезне срце мое,
 Те увену, хлѣб свой заборави.
 Бугараньом, тужним уздисанѣм,
 Пути моїой кости прирастоше.
 Већ сам налик тици у пустинѣи,
 Ноћной врани на пусту кућишту,
 Бдиѣм кано самац, тић на крову.
 Непрестанце проклинѣ ме злотвор,
 А моїим се именом заклинѣ.
 Пепео едем мѣсто круха бѣла,
 Пиће мое сузам помѣшано.
 Узвиси ме, и обали ником,
 Од свог лица и ярости свое.
 Кано сѣн ми изчезнуше дани,
 Венем кано покошена трава.
 Ти господе, пребиваш на вѣке,
 И ти памтиш од рода до рода.
 Па устани, смилуй се Сиону
 И доба є, да му се смилуєш.
 Слуге твоє кане да га зиђу,
 И ради би градиво принѣти,
 Нек се поган боїи твог имена,

Силни цари сѣйне славе твое.
 Нека господ сази́ѣ Сиона,
 Нек у своіой слави нам се яви.
 Обазри се молитви убогих,
 Неодбаци молитве нѣихове.
 Да се пише од рода до рода:
 Народ кога сад подиже господ,
 Хвали́ѣ га од вѣка до вѣка.
 Он пони́че са висине свете
 И с небесах по земљи призире,
 Да услыша робля уздисанѣ
 И одрѣши дѣцу умрлости.
 Да навѣсте свуд име господа,
 По Сиону, Єрусалим граду,
 Кад народи у збор се саберу,
 И цареви да господу раде.
 Опѣшаше путем дани моіи;
 Неодведи господа́ ме іоште
 За половне до́бе моіих данах;
 Лѣта твоя од рода до рода.“

*

„Боже, ево чете поганиках
 Гдѣ до́ѡше у баштинство твое,
 Оскврнише свете храме твое
 Руше́ѣ зи́де Єрусалим града,
 Положише храном горских тицах
 Мртве леше вѣрних слугух твоіих,

А звѣради пути светителя.
 Крв нѣхову пролише на рѣке
 Без погребѣ око светог града.
 Постадосмо поругом сусѣдах
 И подножѣм поноса нѣхова.
 Докле ли ѣе траяти, господе,
 Гнѣва твога тай огань жестоки?
 Проли гнѣв на главе безбожниках
 Ёр затрше корѣн твог народа.
 Неспоминѣи безаконях наших;
 Смилуй нам се, ево нас нестает.
 Помози нам Боже, спасителю,
 Ради славе имена твоега.
 Да нереку нама незнабожци:
 Гдѣ е Бог им, зашто их не спасе?
 Нек се яви, нека се укаже
 Крв пролита вѣрних слугух твоих
 Меѣу нѣима, пред очима нашим.
 Чуй господе, уздисанѣ наше,
 Те мишицом своіом ослободи
 Из сужанѣства дѣцу умрлости.
 И поругу злих сусѣдах наших
 У нѣдра им седмерицом врати.
 Бисмо вавѣк и биѣмо вѣком
 Людство твое, овце паше твое.
 Хвале твое славу пояюѣи
 Предаемо од рода до рода.“

„Где госпoде, како са свих странах
Злoтвори се умножише моїи.
Удараю на ме гoворећи:
Тoм помоћи ни у Бoга нема.
Ал госпoде, ти си ми заштита,
Ти обрана, ти прославлѣ мое,
Ти подижеш трудну главу мою.
Не карай ме у ярoсти своїoй,
Ненаказуй ме у гнѣву свoмe.
Неoстав ме, нити се удалѣи,
Похити ми у помоћ, кад зoвнем.“

*

„Дoкле бѣш се гнѣвити госпoде,
На молитву вѣрних слугух твоїих?
Ти нас питаш горким хлѣбом сузним
И oбилнo сузама нас поїиш;
Вѣсмо руглo злoтворима нашим.
Утѣши нас, Бoже Саваoте!
Сини лицем, eтo спасени смo.“

„Винограда, свoгa рукoсада,
Ти пренесе из равна Мисира.
А oдавлe прoгна пoганикe
И окрчи землѹ oбeћану,
Те посади свoгa рукoсада,
И засади у землѹ корѣнѣ.
Сѣн му силнo гoрице покрива,

Дрвлѣ божѣ лоза му повия.
 Ти прострие розге му до мора,
 И до мора одрастоше буйно.
 Зашто Боже, ограду обори,
 Да га тарє, ко пролази путем?
 Дивльи вепар свега преровао,
 Горско звѣрѣ лозе озобало.
 Обазри се, Боже Саваоте,
 Призри с неба, виђи те обиђи
 Винограда свога рукосада,
 Ког посади ту десница твоя;
 Сини лицем, ето спасени смо.“

*

„Боже силни, који нас одрину
 И положи, лутєћи се на нас;
 Дай смилуй се опет нам, господе.
 Ти, што стресе земљу и провали,
 Да су їой се изпуцале груди,
 Дай зацѣли грдне ране нѣойзи.
 Ти показа ярост людству своме,
 Напоји нас винцем од умиля.
 И дао си знаменя онима
 Који те се бое, да га дигну,
 И да с нѣиме сад се оружаю,
 Да любимци избаве се твоїи,
 Дай помози десницом им твоїом.“

*

„Безбожници натегоше лѹке
 На тетиве поставише стрѣле,
 Из потае да ми род устрѣле.
 Зовнем гласом господа моего,
 Услиши ме с свете горе свое;
 Небоим се злотворских четах.
 О ви люти злотвори Сиона!
 Срамите се пред господнѣм лицем,
 Травом ѣте усанути тужни.“

*

„Я на тебе, господе, уповах,
 Вѣк до вѣка да се непостидим:
 Дай буди ми прибѣжиште яко.
 Ти си нада моя од младости,
 Та чудо сам дивно међу многим,
 А ти си ми покровитель силни.
 Опадници нека се постиде,
 И обуку у одору срама.
 Ево идем у сили господнѣй,
 Твое правде истину хвалећи.
 Ти ме учи од младости мое
 Да чудеса навѣсѣуем твоя.
 У старости и сѣдинѣ моѣй
 Неостав' ме Боже, да обьявим
 Славу твою роду потонѣму.“

*

„Зашто ми се укланяш, господе,
 И у доба люто удалюєш?
 Што охолост безбожнике гони,
 Па зар с тога да убоги плаче;
 Срокташе се, смишляюћи напаст.
 Спаси Боже, светиех нестасе,
 А вѣрних мало већ на земљи
 Међу дѣцом рода умрлога.
 Стан господе, у свому гнѣву,
 Подигни се над злотворма моим.
 У чин свети опет ми помози,
 Ког ми твоя десница наложи.“

*

„Боже силни, господе освете,
 Яви нам се, да те угледамо;
 Подигни се, о судио свѣта!
 Врати 'холим займ учинѣни,
 Докле ли ће безбожници силни,
 Тако худо творити неправду?
 Већ сатрше людство твоє тужно,
 Муком муче достоянѣ твоє
 Придошлице, злбни отмичари.
 Удовице и сироте гняве,
 И говоре: То господ невиди,
 Ние брига Бога Яковлѣва. —
 Разумите безбожници луди,
 Када ћете ядни омудрѣти?

Ко насади ухо, зар нечуе?
 Кои сазда око, зар немотри?
 Онай, кои погане накази,
 Зар да грѣшне казнити незнаде?
 Тай, кой учи човѣка разуму!
 Знаде господ помишлѣня людска,
 И он памти да е све ништаво.
 Блажен сваки, кога господ казни,
 И закона свог правди приучи.
 Да се стрпи миран у дне люте,
 Док се яма грѣшнику изкопа.
 Неће господ народ одринуту,
 Ни баштинства свога оставити.
 Ёр остае правда вавѣк правда,
 Ньойзи теже срца боголюбна.“

Глас народа сад заори силно
 Свету пѣсму робля вавилонског,
 О пробуди яде стародавне
 Од Косова до данашнѣг дана,
 Што злотвори Турци отмичари
 Нашег рода робля заробише,
 Одведоше у землю незнану,
 Починише зазор и срамоту.
 Светом пѣсмом робля вавилонског
 Оплакаше свога рода яде,

Свога робля у туђем сужањству,
Света пѣсма пристаяла дивно :

„На рѣкама покрай Вавилона
Сѣхасмо се плачући Сиона,
О врбама гусле вѣшаюћи.
Питаше нас злотвори за пѣсме:
Пѣвни роблѣ, пѣсмицу сионску!
Како би вам запѣвали тужни,
И господню пѣсан изводили
У той земљи туђой и незнаной?
Да би икад заборавит мога
Тебе свети Єрусалим граде,
Нек десница усане ми моя,
Нек ми єзик за небо прионе,
Ако те се досѣтио неби,
У веселю помислио на те.
Сѣхаш ли се госпode, ужасног
Слова оног синовах едомских,
На дан туге Єрусалим града? —
Разкопайте, разкопайте зиде
До темеля. — Ђери вавилонска,
О крвнице! . . . Благо си ономе,
Ко ти врати заям учинѣни;
Ко ти дѣцу о камен разбиє.“

Припѣваше по светоме писму:
„Дай госпode пружи руку свою,

Ослободи дѣцу умрлости,
 Из зле руке туђег поколѣня,
 Да невлада жезло безбожниках,
 Над хрпицом твоїх праведниках.
 Сабери нас измеђ поганиках,
 Да хвалимо свето име твое.
 Дом Израйлѣв вѣрова господа,
 И он му є помоћ и заштита.“

*

„Млађан биях, и остарѣх ево,
 Оставлѣна праведног невиђох,
 Ни дѣчице да му круха просе.
 Господ любви правицу и правду;
 Свете свое оставити неће.
 Ал ће сѣме свуда поганиках
 Изтрѣбити широм наоколо.
 Праведници населиће землю,
 Те у нѡйзи остати до вѣка.
 На господа почекай и пази
 На путе му, да ти пружи руку,
 Да те дигне, да наслѣдиш землю,
 И видѣћеш, да грѣшнике таре.“

*

„Боже силни, ко є теби налик?
 Дай нечекай и не мѹчи мѹком.
 Гле, злотвори твоїи ненавидни
 Свуд узгорно подигоше главе.

Людству твоєму грдне замке сную.
 Срокташе се на светинѣ твоє,
 Рекав: хайде, да их изтрѣбимо,
 Да народу имена му ние,
 Израиль се више неспоминѣ. —
 Договорно сви се сѣдинише,
 Завѣтуюћ проти теби завѣт.“

„Оне, коїи твоє храме руше,
 Чини да су кано вртоглави,
 И ка плѣва на вихору силном.
 Кано огань кад дубраву пали,
 Кано пламен када горе жари,
 Тако буром сажежи их своіом,
 И срдитим гнѣвом своіим смети.
 И срамотом напуни им лице,
 Да питаю за име господнѣ.
 Да познаду, да є име теби
 Вишньи господ, на земљи єдини.“

*

„Суди Боже, што ме осуђую,
 И бори се с моіим противници.
 Дай узимљи штит свой и оружѣ,
 Те устани, у помоћ ми хити,
 Суні мачем на злотвора мога.
 Реци моіой престрашеной души:
 Я сам теби помоћ и спасенѣ. —

Да разбѣгну, ка на вѣтру плѣва,
Да их анѣео господњи отѣра.“

Споменули славу Давидову
Што погуби дива Голията,
Свога рода злотвора велѣга.
Света пѣсма бесѣдила дивно:

„Мален биях међу браћом моіом,
А наймлађи дома баба мога;
Пасох бѣле овце баба свога.
Рукам моіим на гори зеленой
Я сатворих гусле яворове,
Прсти моіи пѣснар саставише.
Ко обяви господу моему?
Сами господ, сам господ услиша,
И сам посла анѣела своего.
И узе ме, те собом одведе.
Од овацах старца баба мога;
Помаза ме светим миром своіим.
Браћа моя добра и велика,
Али господ нѣх непомилова.
Я туђину на сусрет изиђох,
И прокле ме идолма своіима.
Я изтргох мач из рукух нѣгвих,
Манух мачем, одсѣко му главу;
Одгнах понос од Израиляцах!“

А та пѣсма слика и прилика:

Ёр ка штоно по Сиону старом
 Младо момче Давиде чобанче
 Свога дома юначко мѣзинче,
 Бога молећ, пѣсме пѣвајући,
 И гуслећи гусле яворове, —
 Пасе овце старца баба свога,
 И нејчак с злотвором се бори:
 Тако ево по новом Сиону
 Племя наше на сунчаном югу,
 Славског рода витежко мѣзинче, —
 Пасе овце и тимари стоку;
 Бога молећ пѣсме пѣвајући,
 И гуслећи гусле яворове:
 Пет вѣковах юначки се бори
 С својим дивом, својим Голиятom,
 Од истока змаем огнѣнием.

И браћа нам добра и велика,
 Али господ нас за руку води.
 Ми туђину на сусрет идемо,
 И нас куне идолма својима;
 Ми на нѣга мачем насрѣмо.
 Боримо се гвожђем и оловом,
 И с рамена студеним каменом.

У злотвора Давидова била,
 Ёдна руса на рамену глава.

У нашего неброене главе,
 А свака му кано змая лютог:
 Ђдне сѣчеш а друге му расту.
 Ту се хоће и другог оружја:
 Боримо се пѣсмом и молитвом,
 Частним крстом, гуслам яворовим.
 Неби ли му на пламену сѣйном
 Свете пѣсме, изгорела крила.

Ред настаде на дѣла пророках
 Изабраних у народу своме,
 Да дошасто виде невиђено,
 И далеко чую нечувено,
 Непознано яве нејављено.
 Жарком мунѣом духа сѣвајући
 Они зваше, вичући и плачући,
 На пут божји Израиля грѣшног.
 Одкриваше безаконя силна
 Громом слова грѣхе карајући,
 Покаянѣ проповѣдајући,
 Дан спасеня обећавајући.

Пояјући одчатише ясно,
 А чатећи одпояше гласно,
 Силно слово Јоила пророка:

„Затрубите трубе на Сиону,
 Сберте народ, посветите цркву;

Навѣстите душах изцѣлѣнѣ.
 Изберите старѣшине свое,
 И скупите дѣцу на прсима.
 Нек излази женик и невѣста,
 Из постелѣ и ложнице свое.
 На подножю жртвениках светих
 Нек заплачу свѣштеници горко,
 Који служе господу, и реку:

„О господе, пожали свой народ,
 Докле сасвим погинуо ние.
 И баштине недай на поругу,
 Да поганик ньоме незавлада.“

Припѣваше пророк Исаию:
 „Рад Сиона нећу да умучим
 И рад светог Ёрусалим града.
 Нити хоћу икад да попустим,
 Докле им се правда и спасенѣ
 Незасвѣтли, кано сунце жарко.“

„Сам ће господ на суд долазити
 Са главарма милог людства свога.
 Ёр виноград запалисте нѣгов,
 И у вас е грабеж убогога.“

„Шта е било, како ли се свило,
 Да град вѣрни блудницом постаде?“

На Сиону негда правда влада,
А сад на нѣм разбойници суде.“

Одпояше и одбугарише
Бугараню пророк Ёремие:

„Сашта град тай опусѣе сасвиме,
Канда га е куга поморила?
Гле га сада кано удовице:
Господова поганским колѣнма,
А сада му слуга умилята.
Тавне ноѣ горке сузе рони,
А никога, ко би утѣшио.
Любазници и другови мили,
У злотворе сви се одвргоше.“

„Опусѣеше путови Сиона,
Ние ко би нѣима пролазио
Дан празника на славу господню.
А врата му стое разорена,
Свѣштеници цвиле уздишуѣи,
Дѣвойке му срца жалостива,
Сам у себи духа огорчена.
Злотвори му висом дижу главе,
Благо нѣима, ер господ разтужи
Грѣшни Сион, безаконя ради.
А дѣцу му, роблѣ зароблѣно,
Проведоше ланцем оковано.“

„И нестале са ћери сионске
 Све красоте кићена уреса.
 Кнезови ка овни безпашници,
 Пред гончином, уморна корака.
 Ерусалим памти пониженъ,
 И све добро, кога му нестале,
 Од кад паде у злотворске руке.
 Неприятель весело га гледи,
 Празниках му славу поругуе,
 И положи на светинъ руку.
 Те мораде гледати, господе,
 Поганике, да у цркве иду,
 Коима си забранио улаз.
 Гле господе пониженъ мое,
 И како се злоба узвелича.“

*

„Сасу господ гнѣва мѣру пуну
 На сионске славне ћери главу.
 Сврже с неба славу Израиля;
 На дан гнѣва и ярости свое
 Несѣти се на подножъ свое.
 Он разори стане Яковлѣве,
 И тврдине ћери землѣ свое,
 Те оскврни царство и кнезове.
 Разби гнѣвом сав рог Израилѣв,
 И за леђа сакри десну руку,
 Када стиже злотвор и удари,

И запали огань у Якову
Да попали брда и долине.“

„Лѹк напреже ка ратник противни,
Супостатом десницу утврди,
И поруши све мило и драго.
Кано огань изли ярост свою
У сионске ћери колибицу.“

„Ка виноград разврже свой станак,
Заборави празнике сионске.
Даде у свом гнѣву да оскврни
Цара, кнеза, и све духовнике.“

„Свой жртвеник одрину од себе,
И светиню срдито отресе,
Те предаде у немиле руке
Развалине дворах и градовах.“

„Да поруши зид ћери сионске
Он потеже мѣру, неодврати
Силне руке, докле несатр е.
И предграђе сруши немилице,
А зидине остадоше пусте.“

„У землю іой урастоше врата,
И нѣхове ключанице сломи.“

Цари нѣни и кнезови нѣни
Остадоше међу поганици.
Ни закона ние; а пророци
Невиђаю од Бога виђеня.“

„Поникоше ником, умукоше
Старѣшине од ћери сионске.
И посиплю прахом свое главе,
Ридаюћи врећишта облаче.
А дѣвойке Ёрусалим града
Црной земљи приклонише главе.“

„Од сузах ми очи изкапаше,
Срце мое од туге се смути.
Слава моя по земљи се проли,
Са сужаньства ћери рода мога,
Гледаюћи гдѣ улицам гину,
Ситна дѣца, майци бесѣдећи:
Камо майко, хлѣб и винце руйно?“

„Ћери мила, Ёрусалим граде,
Кому би ти наличило лице?
Ко ли ће те спасти, утѣшити,
Дѣво красна, и ћери сионска?
Ко ли тада изцѣлити тужну,
Кад се чаша напуни чемерна?“

„Пророци ти твоји казиваше
У безумлю грѣшно и ништаво.

Неодкрише неправде ти твоє,
Да одврате твог сужањства чине;
Казиваше, док те изринуше.“

„Сѣде главе и нејка чеда
На путу се успаваше трудна.
Моме наше, момци и невѣсте
Немилога робства допадоше.
На дан гнѣва покла и подави
Мачем, гладом, све без милосрѣа.
Призвао си, ка на дан празника,
Да твою гнѣву нико непретече,
Ситну дѣцу муком одгоену
Немило е злотвор погубио.“

*

„Већ потавнѣ ено суво злато,
Измѣни се чистог сребра лице,
Од светинѣ то каменѣ драго
Свуд нечистом разсияно руком.“

„Омладина честита сионска,
Одѣвена негда сувим златом,
Сад постаде илова посуда,
Тежком руком сатворена тежко.“

„Змие дое чеда им нејка,
А љи рода мога милостива

Неморе се своме смиловати,
Већ е налик тици у пустинњи.“

„Прилѣпи се у колѣвци чеду
Суви език грѣоцу од жеђе.
Дѣца моле за корицу круха,
А ние га, ко би одломио.“

„Што су негда сладотице ели,
Гину сада голи на улици.
Повиянї свилом и кадивом
Сада леже главом без узглавля.“

„Сконча господ ярост гнѣва свога,
Изли господ ярост гнѣва свога,
И ужеже огань на Сиону
Да поједе темелѣ нѣгове.“

„Немислише тог земаљски цари
Ни ко живи на овоме свѣту,
Да ће злотвор Єрусалим граду
Икад ући на нѣгова врата.“

„Ради грѣха лажљивих пророках
И неправде свѣштениках нѣгвих,
Ради крвце праведних е било.“

„Досѣти се господа и виѣи
У какову допадосмо ругу.
Туѣину се баштина обрати,
Наши доми иноплемеником.“

„Сироте смо, ние родителя,
А майке су наше удовице.
Ладну воду за сребро пиемо
А гориво купуемо скупо.
Навратице гоне нас гончини,
Уморнима починут недаду.“

„Оци наши сагрѣшили бише,
Нестаде их, а ми да патимо.
Туѣе слуге и нас обладаше,
Никог ние ко би избавио.“

„По Сиону срамоте нам жене,
А дѣвойке по градовма нашим.“

„Кнезове нам погубише люто,
Без прославе остадоше старци.“

„Изабрани наши заплакаше,
У кладама момчад изнеможе.“

„На вратима неста сѣде главе,
Изабрани пѣсмом умукоше.“

„У срцу нам нестале радости,
Лик пѣсамах претвори се плачем.“

„Зелен вѣнац спаде с наших главах,
Тежко нама са наших грѣхах.“

„С тог се мути тугом срце наше,
С тога очи помркоше наше.“

„Горске звѣри ходе по Сиону,
Немилице сав се упропасти.“

„Али ти си господе, на вѣке,
И твой престол од рода до рода.“

„Сашта јдне тако заборави,
И остави продужене дане?“

„Сад се опет теби обраћамо,
Понови нам дане стародавне.“

*

„С тога хоћу, говорио господ —
Народ овај пелимом хранити,
А жедна га напоити жучи,
Разсияти међу поганике.
Међ туђине, који непознаду
Ни синовах, нити им отацах.“

Даћу мачу, да навали на нѣх,
Да сатаре мало и велико.“

„Ноћ се хвата, а сѣне се дулѣ;
Ко би дао воде мојой глави,
Врело сузах очима мојима,
Да я плачем, нигда непатишем, —
Мога рода погублѣне главе.“

Пояюћи свете пѣсме гласе
Ту проплака мало и велико.
Тако плачем пророк Єремие
Оплакаше свое горке яде,
Старом тугом Израиля старог
Нову тугу Израиля новог.
А сузама старога Сиона
Накитише ка бисера низом
Зелен-гору новога Сиона.

Разтопи се на сузама туга
Кано злато на огню живоме.
И ка штоно кад облак донесе
С морске стране на крилу вихора
И сасиплѣ по земљици жедной
Тучу неба, кишу плаховиту;
Па, ка штоно громом огнѣвитим
Своіих мунях главе горах бие,

Док недуне вѣтар с друге стране
 И облаке од горах одбие,
 Те над гором сине сунце жарко:
 Тако сада разгови молитва
 Облак туге с Урвине планине.
 А кроз сузе побожног народа
 Сину сунце утѣхе и наде.

Те стадоше словом пророчанским
 Прорицати свог рода спасенѣ.
 Запояше слово од утѣхе
 Великога пророк Исаиє,
 Кому господ овако бесѣди:

„Утѣшите, утѣшите народ,
 Свѣштеници, срцу говорите
 Покаяном Израилю моме.
 Утѣшите, нек се срца смире,
 Раздрѣшите опроштене грѣхе.
 Глас вапие у пустињи пустой:
 Готовите раван пут госпoду,
 Изправите стазе Богу нашем.
 Поравнайте доле и брѣгове,
 Све долине да су насипане,
 А главице да су понижене,
 Нееднако све изедначено.“

*

„И бесѣди господ Израилю,
 Небой ми се, избавих те, мой си,
 И прозвах те именем твоим.
 Бродећ воду, я уза те пловим,
 У рѣкама утонуту нећеш,
 Идућ огњем, изгорети нећеш,
 Ни пламен те опалити неће.
 Ёр сам господ Бог твой, и спаситель,
 Свет од вѣка у мом Израилю.“

*

„Рече господ помазаном своме:
 Тога држим за десницу силно;
 Покорићу пред њим поганике,
 Царевима одпасати маче,
 Градовима отворити врата,
 Пред њиме се затворити неће.
 Я пред тобом поћу на злотвора,
 Главе горах хоћу поравнати,
 И мѣдена оборити врата,
 Ключанице гвоздене сломити.
 И даћу ти из потае благо,
 Невиђено теби ћу одкрити.
 Да упознаш да сам господ Бог твой,
 Кой те зове именем твоим.
 Да се небо узрадує с виса,
 И облаци да прокаплю правдом.

Нек процвѣта милост благослова,
 И прирасте правде жетва плодна.
 Приступите поганици, чуйте!
 И нек чує бѣли свѣт широки,
 И све людство што на земљи живе:
 Гнѣвъ господњи уста на погане,
 Да их колѣ и да их погуби.
 Бог є с нама, разумите пуци!
 Покорте се, чуйте до край землѣ:
 У истину с нама господ Бого.“

Тако црква по светоме писму,
 Грѣшна дѣла сада ка некада,
 Кара, кори; прѣти, грози, казни,
 Ал ка майка милосрдно прашта,
 Кад се грѣшник покаяни врати
 С крива пута у наручѣ вѣре;
 Те плачнима срца тѣши надом.

Сад Недѣлько весело запоя:
 „Опет миром господу се молим;
 Замѣни нас, спаси, и помилуй
 И сачувай благодати своіом,
 Благи Боже.“ — „Господе помилуй.“
 Одпоява народ гласовито.

И Недѣлько тайно Бога моли:
 „Ой господе, спаси людство свое,

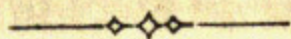
Благослови достоянѣ свое,
И уздржи цркве твое славу.
Благолѣплѣ дома твог што любе
Узпрослави свуд божанском силом;
Неостав' нас надаюћ се у те.“

И запоя танко гласовито:
„Єр є твоя држава и царство,
Твоя сила и небесна слава.
Бог си благи, и човѣколюбац;
Пошилямо небу славу теби:
Оцу, сину и светоме духу,
Сад и вавѣк и до вѣка.“ — „Амин.““

Свим срдашце на мѣсташце дође,
Већ осѣћа дух утѣхе радост,
И спасеня од обадва свѣта.
Од радости пѣсму запояли:

„Хвали душо моя, свог господа!
Хвалићу га вавѣк докле живим,
Бога мога пояћу док ме є.
Ние наде од боговах земних,
Єр синови людски непомажу.
Кад дух оде, тѣло земля буде,
Тад погину сва му помишлѣня.
Блажен онай кои помоћ има

У господу Богу Яковлѣву,
 Што сатвори землю и небеса,
 Синѣ море и све што у мору.
 Кои чува истину до вѣка,
 Кои твори обѣ́jenим правду,
 И гладнима храну кои дае.
 Господ таре негве тавничарах,
 Господ дае слѣ́пим да гледаю,
 Господ води ником оборене.
 Господ любѣ вавѣ́к праведнике,
 Господ чува стране и сироте,
 Господ прѣма удовице плачне,
 И он губѣ путове грѣ́шниках.
 Цар е господ на вѣ́ке. Сионе!
 Бог твой живе од рода до рода.“

Тада свете кнѣ́иге отворили,
 И божанско слово прословили
 Светог писма завѣ́та *новога*.
 Запояли пѣ́сме мѣ́логласне
 С *друге* жице сѣ́йне, силноясне,
 Навѣ́стили радости спасеня.

Канда виде спаса гдѣ́ долази
 И спасенѣ́ оба свѣ́та носи,
 Тако сада кликнули радостно:

„Єднородни сине, слово божѣ,
 Безсмертан си, рад спасеня нашег
 Народи се од Марие дѣве,
 И постаде човѣк без човѣка.
 И даде се Христе, разапети,
 Смрћу исту самрт побѣдивши.
 Єдин' сине пресвете троице,
 Са прославлѣм оца, светог духа,
 Молимо те, спаси нас, господе.“

Припояше по светоме писму
 Стару пѣсан у радости новой:

„Нову пѣсму господу запойте,
 Нову пѣсму, земльо наоколо!
 И господнѣ име благосивляй,
 Дан спасеня пѣсмом благовѣсти.
 Погаником славу му навѣсти,
 По народих нѣгова чудеса.
 Єр вельи є господ и прославлѣн,
 И над свима боговима стращан.“

*

„Нову пѣсму господу запойте!
 Како дивна сатвори и спасе
 Десница му и мишица света.
 Каза господ свуд спасенѣ свое,
 Пред народма одкри правду свою.

Памти милост чинѣну Якову,
 Те истину дома Израиля.
 Узкликните, господу запойте
 А уз гусле и коване трубе,
 Затрубите пред царем господом.“

*

„Стан' народе, око свог Сиона,
 Обколте га, и пѣсму пояйте
 Оном, кои узкрса из мртвих.
 Затрубиће на устанак трубе,
 Гробови ће отворити врата
 И устаће све естество людско.“

Поиграше срца у прсима,
 Кано тице по гори зеленой
 Кад се ютром жарко сунце роди,
 И дан свѣтли свѣту том доводи.
 Залюля се срце од радости,
 Заборави земальске жалости.

Да е коме послушати било
 Ясни тропар у гори зеленой:
 „Нароѣенѣ твоє, Христе Боже,
 Свѣт обася видѣлом разума,
 Ёр о нѣму звѣздица научи
 Оне, кои звѣздицама служе,
 Да кланяю тебе, сунце правде,

Гледаюћ' те с висоте истока.
Слава теби, о господе, слава!"

„Дѣва ено вѣчнога порађа,
Земля оном пећину принаша,
Кому простор мѣста дости нема.
Анђели га славе с пастирима,
А мудраци за звѣздом путую.
Нас ради се роди дѣте младо,
Синак вѣчни од Бога вѣчнога.“

Чуй ко поя танко гласовито?
Све гласове надвисуе висом,
Канда лети небу под облаке.
Све гласове на свой гласак ниже,
И доводи све на єдну жицу.
То ће бити вођо момче младо
Слѣпог Рада од Острела града. —
А ко узань припоява силно,
Своіим гласом све гласове равна?
То ће бити гуслар гласовити,
Слѣпи Раде од Острела града.

Сад се царске отвориле двери,
Те кланяюћ пред трпезом светом
Радин божіи блаженим рукама
Благовѣсти свету књигу прима,

Те износи на *уходу малом*
Исусово благо слово јавно.

Сѣди старац од стотине лѣтах
Носи царство неба у рукама.
Од старости неосѣћа муке,
Већ од страха божѣг дрхћу руке.
Уз молитву тайну он доноси
Те полаже на трпезу писмо;
Оно му е слика Исусова.
И духовник народу сабраном
Указуе премудрости слово.
А тим каже долаз божѣг сина
Доносећи слово благовѣсти;
И сам Исус у цркву долази.
Те духовник сад призивлѣ вѣрне
Да се Христу јављѣном поклоне.
А запоя народ у радости:

„Приђте сада да се поклонимо,
И да Христу молећ припаднемо;
О спаси нас сине Божји, спаси.
Ускрсни нас из гроба мртвога,
Све што данас радостно појмо:
Алилуя — теби — алилуя.“

Опажаю спаса међу собом
И моле се: „Спомени господа,

Нас грѣшнике у твојем светом царству.“
 Те ка да би господ прословио
 На утѣху ништа и убога,
 Тако сада пѣвају пѣвачи
 Исусово од утѣхе слово:

„Блажени ће бити ништог духа,
 Їр є тих на небесих царство.
 Блажени су коїи сузе роне,
 Они ће се скоро утѣшити.
 Блажени су кротки умиљати,
 Такови ће наслѣдити земљу.
 Блажени су гладни и жеђани
 Свете правде; биће насићени.
 Блажени су срца милостива,
 Њима ће се горе смиловати.
 Блажени су чистогa срдашца,
 Їр они ће божѣ лице зрѣти.
 Блажени су свѣта миротворци,
 Нареће се синови божии.
 Блажени су рад правде прогнани,
 Їр є тих на небесих царство.
 Блажени сте, када вас обруже
 И ождену недостойном рѣчи,
 Коїи гладни на мене чекате.
 Радуйте се и веселите се,
 Веља вам є на небесих плаћа.“

Сада радост срцима завлада
 И веселѣ туге бол надвлада.
 Узкиплѣше срца од радости,
 Изчезнуше земальске жалости.

Радостниѣм одпояли гласом
 Милу пѣсму пророк Исаиѣ:
 „Сад свѣтли се, Єрусалим граде!
 Господня те слава обасяла.
 Тама землю посвуда покрива,
 И мрак скрива безбожниках главе;
 А над тобом ся господня слава.“

„Поѣ царѣ за видѣлом твоїим,
 Незнабожци за свѣтлосћу твоїом.
 Дай подигни очи и погледай
 Наоколо дѣцу свою вѣрну.
 Ту синови твоїи из далека,
 Ћери твоѣ на рукам' донѣте.“

„Ко су ово, коїи долеѣше
 Ка облаци, или голубови
 С голубиѣи, летеѣ' око мене?
 Због имена господнѣг доѣоше
 Да прославе Израиля светог.“

Светителю зелене доламе,
 Кому славе празник о поноѣи

Храм китеѣи буковиєм листом,
Светом Ђурђу велемученику,
Гласовити тропар одпояли:

„Тавничарах ослободителю!

Заштитниче ништих и убогих,
Немоћниех лѣчителю мудри,
А царевах воевода силни,
Свети Ђурђу побѣдоносниче,
И великих муках мучениче!
Моли Бога, да нам спасе душе.“

Припѣвали веселиєм гласом

Светой дѣви и Богородици:
„Предстательство вавѣк милостиво,
Непостидно, стада христьянскаго:
Замѣнице вавѣк свеєднака
Свиех вѣрних код вишнѣга творца!
Дай презри молитве грѣшниках,
Већ подкрѣпи, заштитнице блага!
Нас коїи те вѣрни зазивлѣмо.
Те ускори хитро на молитву
Заштићених, што те почитую.“

И трисвету пѣсму одпояли,

Поновили узхићеним гласом:
„Свети Боже што на небу владаш,
Свети крѣпки, што свѣтом управляш,

Свети силни, и безсмертно живи!
 Спаси, чувай, брани, помилуй нас.
 Крсту твом се, владико, кланямо,
 И славимо твое ускрсенѣ.“

А Недѣлько уз пѣсму трисвету
 Тайно моли и говори Богу:
 Да нам даде разум и премудрост,
 Непрезире невольних грѣшниках.
 Да смирене робе удостоїи
 Кланяти се пред божїим престолѣм.
 Моли чедно, да Бог сами прими
 С устих наших свете пѣсме гласе.
 Да нас своїом благности походи;
 Да нам прости у милости своїой
 Сагрѣшеня вольна и невольна:
 Тако моли, ка предобри пастир.

И велико слово апостолско,
 Сад одчати ѣаче самоуче.
 Мудрим духом протопоп Недѣлько
 Из свих дѣлах и свих посланицах,
 Апостолах, Исусових ѣаках,
 За тай данак слово одабрао.
 На духовном полю широкоме
 Зрело класѣ у сноплѣ сабрао.

Из мудрости мудрост изводио,
 Све на єдну жицу доводио,
 И чатити ђаче приучио.
 Споменуо муке и науке
 Апостола Петра и Якова,
 Светителя Јован богослова,
 И нѣгово одкривенѣ страшно.
 Посланице апостола Павла,
 Римлянима и Коринѣанима,
 Галатима и Колашанима,
 Солунянима и осталом свѣту.
 Поя слово ђаче самоуче,
 Пояюћи одчати га ясно,
 А чатећи одпоя га гласно.
 И Недѣлько миром благосивля:
 „Мир ти буди.“ — „И духу твоєму.“

Тако крче небесноме сунцу
 Од истока пут западу тавном,
 На прославлѣ учителя свога,
 Славословлѣ Бога истинога.
 Тако исток некада западу
 Вѣром даде ключе од небесах,
 Знанством ключе блага овог свѣта,
 Умѣтносѣу рая земальскога;
 Ал невѣром запад вѣру врати,
 Од када се с Турчином побрати.

У том дође доба сѣтви новой,
 Да се сие нѣива *узорана*
 За небесну сѣтву придѣлана:
 Да се слуша слово благовѣсти.
 Тад узимлѣ огнѣно кадило
 Брижни тежак на нѣиви небесной,
 И тамяном кади цркву горску,
 Указуюћ светог духа даре
 Што извире из молитве топле.
 Лети тамян небу под облаке,
 С неба пада роса благослова
 На пресуву нѣиву узорану,
 За небесну сѣтву придѣлану.

Те духовник чедно Бога моли:
 „Разсѣй нама, о човѣколюбче,
 У срцима свѣтлост премудрости,
 И отвори очи нам разума,
 Да стигнемо слово благовѣсти.
 И уложи у срдашца наша
 Страх твоїих светих заповѣдих.
 Да поправши све путне похоте,
 У духовни живот униѣемо.“ —
 Опомену пастир стадо свое:
 „Чуймо славно премудрости слово,
 Услишимо свете благовѣсти! —
 Мир да буде свим!“ — „И духу твое!“

Тад отвори протопоп Недѣлько
 Свето писмо вѣсти благовѣсти,
 Те изиђе с њим на свете двери
 Да народу нови завѣт явля.

Негледаю старе очи кнѣиге,
 Непознаю сиѣаного писма,
 Већ гледаю на небесне звѣзде.
 Стара глава док е била млада
 Све на памет научила писмо.
 А од кнѣиге стария е глава,
 Те на памет службу бож'ю служи
 Од край до край, нигдѣ незапети.

И велике сада благовѣсти
 Пастир своме стаду наговѣсти.
 Мудрим духом протопоп Недѣлько
 По духовном пољу широком
 Светог писма, вѣсти благовѣсти,
 Зрело класѣ у сноплѣ сабрао.
 Из мудрости мудрост изводио,
 Све на едну жицу доводио:
 Да нахрани и напоји душе
 Светог хлѣба већ одавна гладне,
 Светог пића већ одавна жедне.

Споменуо благовѣстителя
 Мату, Марка, Луку и Јована,

И нѣихова дѣла неумрла.
 Каза како невина дѣвойка
 Од племена Израиля светог,
 Од колѣна Давидова славна,
 Живог духа свети пород роди
 У яслама, у Витлему граду;
 Те *Исус* му надѣнуше име.
 А мудраци од истока сѣйна
 На поклон му за звѣздом путую.
 Како Јован на води Јордану
 Крсти народ силни водом ладном,
 А за нѣиме Исус духом живим.
 И крстеѣ се у той води ладной
 Како ведро небо отвори се,
 Те дух божїи у слици голуба
 Указа се, над нѣим глас заори:
 „Ово ми є синак прелюбазни,
 И на вѣке све но моїой вољи.“

Те спомену све у своме реду,
 И кушанѣ у пустинѣи пустой
 И ученѣ на гори високой,
 Гдѣ прослови на блажена уста
 Миле гласе небеснога царства:
 „Покайте се, єр небесно царство
 У истину веѣ се приближава.
 Люб'те Бога господа своего

Срцем, душом и свом мисли своіом,
 А ближнѣга кано себе сама.“ —
 А спомену, како Исус сѣйна
 Уз науке и чудеса твори,
 Да невѣре тврди стан обори.
 Тиме цркве живи град основа,
 И на земљи већ небесно царство.

И спомену слово пророчанско,
 Великога пророк Исае,
 Исусову слику и прилику:
 „Дух господњи нада мною се вие,
 Помаза ме и посла ме долѣ
 Да убогим благовѣштам слово.
 Да изцѣлим ранѣне у срцу,
 И навѣстим сужнѣм тавничаром
 Да ће бити скоро у слободи;
 И слѣпима да ће прогледати.
 Да одпуштам сужнѣ из тавнице,
 Да одрѣшим што е завезано.
 Да објавим годину господню,
 Наговѣштам данак Бога нашег,
 Да утѣшим срцем жалостиве.“ —
 Ал да силу те истину живу
 Свог ученя и чином докаже,
 Крвљу своіом на земљи потврди
 Страдајући на Голготи страшном,

Свог ученя истину небесну;
И ускрса трећи дан по писму.

Благовѣшта протопоп Недѣлько,
Кад доконча, цѣливао писмо,
Положио на трпезу свету.
Благосивля благовѣстителя:
„Мир ти буди благовѣстителю.“
А одпоя народ велегласно:
„Слава теби, слава, о господе!“
И царске се затвориле двери.

Пастир поя стадо одпоява:
„Сви рецимо од све душе свое
И од свега нашег помишлѣня:
Боже свети и сведржителю,
Силни Боже нашихъ отацахъ,
Молим ти се да нас помилуеш
По милости твое величини.
Услиши нас.“ — „Господе помилуй!“

Стиже доба да за цара моли,
А за цара землѣ господара.
Већ запоя... ал умуче муком....
Запе гласак за душице рану,
И позледи рану стародавну.

Замисли се протопоп Недѣлько
 Те погледа небу високоме,
 А на небу виђе ноћно сунце.
 Тад, канда се иза сна пробуди
 У неврѣме отворио двери.
 Сѣтно гледи у народ сабрани
 И по своіой тужной цркви горской,
 Тргоше му сузе низ образе;
 Два потока горка од два ока
 Састаше се на обилной бради,
 Те бисером сѣду ките браду.

Све е мисли на едну смислио,
 Поклони се пред трпезом светом
 Те узимлѣ частног крста знаке.
 Цѣливаюћ подиже га небу,
 Те сижући очима за ньиме
 Сузе ронећ, запоя овако:

„Још се молим, услиши господе!
 За *онога* цара, господара,
 Ил *онога* силнога юнака,
 Кой ће люта погубити змая,
 Од невѣре змая немилога
 Штоно пие крв народа мога,
 Те се свия на истоку сѣйном
 Око млада небеснога сада.

Оног цара, оног господара,
 Ил онога голема юнака,
 Кой би народ робства избавио,
 Очистио землю обећану
 Од невѣре и старога грѣха.
 За државу, побѣду, живлѣнѣ,
 За мир, здравлѣ, за спасенѣ душе
 Тога цара, шого господара
 Или шого голема юнака:
 Да побѣди, под ноге покори
 Свог злотвора, сваког супостата.“ —
 И одпоя узнесеним гласом
 Читав народ: „Господе помилуй!“

И спомену протопоп Недѣлько
 Свога рода светог патрияра,
 И воѣинство што за крст воѣе
 И за правду небесну на земљи.
 Светих слуге, цркве поглаваре
 Духовнике божѣ угоднике,
 По Исусу милу браћу свою.

И моли се, да Бог помилуе
 Плодоносне, и све добротворе
 У том светом храму што се моле.
 За делаچه трудне и пѣваче,

Те све людство, што побожно чека
На богате милоште господнѣ.

Кличе гласно и Бога замоли
За мир душахъ свиехъ покойникахъ,
Браће свое, и светихъ отацахъ
Што сдружише ту дружину свету.
Те за покой краляхъ и кнезovah
Рода свога, царахъ и царицахъ,
Свихъ и посвуд, гдѣ су сахранѣни.
Моли тайно, за све покойнике
Да се спасу, да имъ господъ прости
Прегрешеня вольна и невольна.
Ер човѣка на земљици нема
Кои живе, па да несагрѣши;
А Богъ единъ, кои е безъ грѣха.

И молећи за покойне душе
Садъ Недѣлько досѣти се яда
Старогъ грѣха, шаре клешве чина.
Ние шала, моя браћо драга!
Кадъ погуби царъ Душане силни
Свога баба, краля дечанскога,
У Звечану граду проклетоме, —
Куне краљу свогъ Душана сина,
Куне бабо да се земля тресе:
„Царъ Душане, драго чедо мое,

Тражиш главу родителя свога
 Зарад круне, остала ти пуста.
 Твою круну разковали Турци,
 Твое царство разнѣли хайдуци.
 Населило землю обеѣану
 Поколѣнѣ безстиднога лица,
 Окужило землю обеѣану.
 Слом ти био роду и породу;
 Тако било до девет колѣнах!“ —
 И остаде до данашнѣг дана.

Кад Недѣљко осѣти се яда
 Све то више крста знаке диже,
 Све то више горе очма сиже
 И десницом крст у звѣзде пружа.
 Лѣвом сиже, канда грли творца,
 Сузе ронећ, кроз сузе говори:

„Још господе, грдна рана гори
 На срдашцу мом и рода мога.
 Дай зацѣли рану стародавну
 Зарад грѣха давно покајна,
 У сужаньству горко оплакана:

„Кад погибе родитель невольни
 Цар Душана у Звечану граду,
 Краљ дечански, тад остави клетву,

Тежку клетву на девет колѣнах
 И на царству и на круни златной,
 И с нѣ паде народ у сужаньство.
 Юш се молим, услиши господе,
 Већ нестает колѣна деветог, —
 Прости Бого, Душанову клетву,
 Старом грѣху давно покаяном,
 У сужаньству горко оплаканом,
 На Косову освећеном люто.
 Дай силноме цару покой душе
 А нѣговом потомству спасенѣ.“

И одпоя: „Господе помилуй!“
 Ђдним гласом мало и велико.
 Запояше, ником поникоше
 На колѣна дижуѣ руке небу,
 Канда грле родителя свога.
 И трипута сташе и падоше
 Крстеѣи се и метанишуѣи,
 Црну землю челом дираюѣи,
 Црну землю устма цѣлююѣи,
 А на уста гласно говореѣи:
 „Прости Бого, Душанову клетву!“

Клече опет мало и велико
 На молитву за рода спасенѣ,
 И духовник явно Бога моли:

„О велики Боже, безначелни,
 Свемогући, умом недостижни,
 Кой спасаваш народе што гину,
 Животвориш мртве у гробовма,
 И промислом својим све управљаш:
 Склони ухо из висине свете,
 И услиши молитвицу чедну
 Недостойних нас робовах твојих.“

„Ти говори негда Израилю,
 Ако неби послуша ти гласа,
 Почитујућ заповѣди твое:
 Да ћеш на нѣг навести немило
 Поколѣнѣ безстиднога лица,
 Да сатаре нѣга и нѣгово
 И поруши зидове градовах.
 Упознасмо тужни и невольни
 Да тай страшни говор Бога гнѣвна
 Паде на нас и на оце наше,
 Још тарући колѣно девето.“

„Боже, кои свуд чудеса твориш,
 Дай услиши, штеди, помилуй нас,
 Ёр злотвори сабраше се наши.
 Да разстргну род наш и погубе,
 И погазе све светинѣ наше.

Одолѣти неморемо нѣма
Ако ти нам непоможеш, Бого!“

„Боїмо се тебе, полажемо
Сваку наду у те, ой господе!
Прибѣжемо к теби, припадамо,
К теби руке наше подижемо.
Молимо те кротко, покаяно:
Помози нам Боже спасителю,
Ради славе имена твоега.
Да нереку сад злотвори наши:
Бог их нѣхов остави, неспасе,
Неизбави што му се надаю.
Дай сатвори ту знаменѣ свето,
Нека виде коїи мрзе на нас
И на нашу вѣру православну,
Нек се сраме и нека погину.
И нек чую сви име господа,
Те сазнаду да смо людство твое.
Яви нам се господе, помилуй,
Прости Бого, Душанову клетву!“

Устадоше, говорећи: „Амин.“
И царске се затворише двери.
Сину муња над гором високом,
Гром зазвони на горском звонику,

Ѕкнѹ гора: „Ора... ора... ора...“
Оде ека од мора до мора.

И молећи за покойне душе
Сѣтише се своїх старих ранах,
Свога рода погублѣних главах
Без погребѣ што осташе пусте,
И с коіима у безбожном зору
Турски зулум споменике диже
Край Нишаве под Витош планином.
Наше браће одсѣчене главе
Ту на ужас землѣ и небесах
У вѣтрових говоре бесѣду
Од освѣте, и за погреб моле.

Сад немисле побожни црквари
На освѣту за уврѣду люту,
Већ да стоѣ пред господњим лицем.
Те би ради да блаженства сунце
И невѣрне огнѣм вѣре гриє.

А Недѣљко вѣрне опомену
На молитву за све *оглашене*
Ученике слова господнѣга.
И зазове гласно: „Оглашени,
На молитву приклоните главе.“

А далеко духом намѣнюе
 Меѣуморѣм од мора до мора.
 Те он моли молитвицу тайну
 За браћицу *давно оглашену*,
 Да их господ вишњи помилуе
 И огласи слово им истине,
 И одкрие благовѣсти правду.
 Да их своіой цркви саедини
 И приборіи стаду изабраном,
 Да и они божѣ име славе.

На молитву браће оглашене
 Сътише се рода одметнога,
Пошурицах од племена свога,
 Штоно бише давно оглашени
 Ученици слова Исусова,
 Ал дадоше вѣру за невѣру
 И небесно за земальско царство.

Сад у светой пѣсми црква плаче
 Тугу свою вѣре одпадником,
 А на уста пророк Исаие:
 „Чуй ме небо, и слушай земљице
 Ёр овако проговори господ:
 Родих синке и узвисих младе,
 А они ме одбѣгоше саде.
 Зна и стока свога господара

А Израиль мене непознаде,
 Нит ме слуша грѣшно людство мое.
 Тежко си га сѣмену лукавом
 Болне душе и срца уморна
 Што разгнѣви господара свога.
 Да вам господ сѣме неостави
 Готови сте Содом и Гомора.
 Чуйте слово господнѣ гдѣ слови:
 Утѣшићу злотворма се моіим
 И по нѣма осветити страшно.
 И даћу ти судие старинске
 Да град правде и чедности будеш.
 Сион ће се избавити правдом,
 И сужњи се слободити правдом.“

Одпѣваше бесѣду господню,
 Кою слуша пророк Ёзекиле,
 Припѣваше потурицам лутим:

„Послушай ме човѣчански сине!
 Шалѣм тебе дому Израиля.
 Иди синко, роду одпадноме
 Што одврже господара свога,
 Он и оци до данашнѣг дана.“

„Знай, синови коима те шалѣм,
 То е пород срца каменого,

Тврда срца и жестока лица.
 Те им кажи, тако вели господ:
 Ил вам слушат, ил се узбояти,
 Знадем да сте кућа огорчена:
 Ал да знате, пророка имате.“

„А ти сине човѣчи, небой се,
 Нит ужасай од нѣихова лица.
 Ако поган на тебе навали,
 Знаш да међу якрепима живиш.
 Те словесах нѣихових се небой
 Ни ужасай од нѣихова лица,
 Ако и ест кућа огорчена.“

„Па ти сине човѣчи, послуни
 Што ти велю: Небуди огорчен
 Кано она кућа огорчена.“

„Иди, уђи у дом Израилѣв,
 Мою нѣима говори бесѣду.
 Не ка людма дубокорѣчитим,
 Већ те шалѣм дому Израиля.“

„Не людима иноезичнима,
 Не народу туђем неброеном
 Кои збори езике незнане,
 Ког бесѣду болан непознадеш.“

„Ма да би те и к њима послао,
И они би тебе послушали.
Ал Израиль неће да послуша,
Ка ни мене нехће послунути.
Сва му кућа чела гвозденога,
Сва му кућа срца каменого.“

„Али сам ти утврдио лице
Проти гвожђу њиховога лица,
Чело твоје према челу њину.“

„Силно сам ти утврдио чело
Кано алам, тврђи од тимора.
Неубой се од њихова лица,
Ако и ест кућа огорчена.“

Сада свете отворише двери,
Те опета сви клекоше ником,
А Недѣлько Богу бесѣдио :

„Чуй господе, кои чуда твориш!
Ти обећа нама землю дивну
Међ три мора и Дунавом ладним.
Изкрчише землю обећану
Наши оци од мора до мора,
Од невѣре трня и купиня,
Светой сѣтви налегосе силно.“

Два сияча, браћа апостоли
 Свети Ђиро и Методе славни,
 Посияше свуда сретном руком
 Твога слова сѣме божанствено.
 Ниче силно брдом и равницом
 Свуд духовна паша стаду твојме.
 Већ приучи стадо паши святой
 Добри пастир Сава светителю.“

„Али јао, тужна срећо наша!
 Гдѣ дояви немила колѣна
 Поколѣнѣ безстиднога лица,
 Кужну овцу међу стадо твоје
 И ошуга овце паше твоје.
 Нашег рода одлична племена
 Постадоше удворице турске,
 Те дадоше вѣру за невѣру
 И небесно за земаљско царство.
 Одроди се род од рода свога,
 Настадоше потурице силне,
 Породише аге и спахие,
 Одгојише паше и кадие.
 Окужише землю обећану,
 Постадоше наше змие луте.“

„Бояк бисмо едни са другима,
 Пет вѣковах, до девет колѣнах.

Да би с киме неби ни жалили,
 Већ брат с братом туђину за волю,
 А тай туђин Османлија црни!
 Он омрази браћу и потурчи,
 Те царуе нашом дѣдовином
 На срамоту єдним и другима
 Наша земля крвљу напоєна,
 Наша земля сузам натоплѣна,
 Докле ли ће траяти, господе,
 Бой немили браће єднокрвне?
 Дође доба, да се помиримо,
 Сви пред частним крстом поклонимо.“

„Чуй господе, наше горке яде:
 Турска куга землю окужила,
 Од грѣха се земля огубала.
 Спасителя овой земљи треба,
 А спаситель међу нами живе,
 И нѣгову крсту се кланямо.“

„Чуй господе, ти спасенѣ наше!
 Ти учини свуд чудеса дивна,
 Ти изцѣли руком сина свога,
 Тѣлом, душой болно людство своє;
 Ти ускрса мртваго Лазара. —
 Гле господе, врачу сїлнї!
 Нашу землю од мора до мора

Ту болує Лазар неброєни
 Мртва духа и душе уморне:
 Наша браћа *потирице* силне,
 Род од рода, крв од крви наше. —
 Дай освѣсти *новога Лазара!*
 Разведри му душе ноћи тавне,
 Угрий срце, да му се поврати
 У наручѣ браће єднородне.
 Дай помири браћу омражену.
 Нек се каю *потирице* люті,
 Да их господ цркви саєдини
 И приброїи стаду изабраном.
 Дай изцѣли *новога Лазара,*
 Надахни га духом животворним,
 Да процвѣта душа духа цвѣтом.“

Устадоше поаяюћи: „Амин.“
 А Недѣлько диже крста знаке,
 Очма гледи у гору зелену,
 Духом сиже од мора до мора,
 А дозивлѣ *потирице* силне:

„Чуй Лазаре нови, *потирице!*
 Кад нигдѣ ти већ помоћи нїє,
 Ти у бѣди старог Бога тражиш,
 Старог Бога своїх прадѣдовах
 И нѣхове светителѣ старе;

Стари Бого старе ране вида.
 Ко Бог велѣи, кано што   Бог наш?
 А тай Бог наш, он чудеса твори.
 Познай нѣга, па ѣш бити спасен!“ —
 Рекав, свете затворио двери,
 На трпезу положио знаке.

Припѣвали по светоме писму:
 „Ако ли се обратити хоѣш,
 Израилю, — говорио господ —
 А ти ходи у наручѣ мое;
 Покаяна прогонити неѣу.“

„Рече господ: Творте суд и правду;
 Избавите роблѣ уцвѣлѣно
 Из зле руке туѣг насилника.
 Те невину крв непролѣвайте
 Удовицах и плачних сиротах.“

Чуй ко поя танко гласовито
 Све гласове надвисуе висом,
 Канда лети небу под облаке.
 Све гласове на свой гласак ниже
 И доводи све на едну жицу.
 То ѣе бити воѣо момче младо
 Слѣпог Рада од Острела града.

А ко узанъ припојава силно,
 Своім гласом све гласове равна?
 То ће бити гуслар гласовити
 Слѣпи Раде од Острела града.

Сад Недѣљко зове оглашене,
 Да изиђу из господнѣг храма.
 Ђр ко нема вѣре утврђене
 Тай неморе да приноси жртве,
 Ка синови оца небеснога
 Православни, који га познаду.
 Али ови у горском храму
 Сви су вѣрни, сви су одабрани,
 А далеко вѣри оглашени.
 С тога нико сада неизиђе,
 А вѣрним се света тайна явля.

Дође доба да господ полази
 На Голготу, на страданѣ страшно.
 Ето славе, ето велеславля!
 Ето службе вѣрних православних,
 Славословля Бога истиннога,
 И нѣгова еднородног сина.

Сви би ради да оног прославе,
 Кои њима словом благовѣсти

Дух разсвѣтли, и отвори врата
 Душицама небеснога царства.

А чиме ће Светог прославити?
 Та свакога своя дѣла славе,
 Найславниѣ Вишнѣга нѣгова!
 С тог ће сада прославити вѣрни
 Спасителя нѣговим дѣлима,
 Кои сада на жртву полази
 За свѣт грѣшни, за спасенѣ наше.

Мир настаде, замукоше мѣком,
 И завлада тишина дубока.
 Наста служба вѣрних православних,
 Наста мила пѣсма *херувимска*.
 Док духовник тайно с Богом збори
 У молитви дубокой, високой, —
 За достоинст, да принесе сада
 Ту безкрвну жртву и словесну,
 Очишћенѣ душе и срдашца
 Од савѣсти грѣшне и лукаве,
 Да достойно у свѣштенѣм чину
 Светѣм столу том море предстати, —
 Поя народ, а горица ечи:

„Ми на мѣсту тайном Херувима,
 Што појамѣ тројству животворном

Сад трисвету пѣсан милогласну:
 Одложимо сваку бригу свѣта,
 Док примимо цара са небесах,
 Ког анђелске силе невидљиве
 На копљима ено гдѣ доносе.
 Слава! слава! слава! Алилуя!“

*

„Да замучи све живо на свѣту,
 Нека стоїи страхом и трепетом,
 Недомишля ништа земаљскога:
 Ёр цар царах, господ господарах,
 Сад се колѣ за вечеру вѣрних.
 Пред њим иду чете од анђелах,
 Многооки Херувими силни,
 Шестокрили Серафими лица
 Сакриваю, пѣсан појући:
 Слава! слава! слава! Алилуя!“

*

„Сад небесне силе невидљиве
 С нама служе ту жртву словесну,
 Ёр уходи славом цар све славе;
 Жртва тайна на копљих се носи.
 Приступимо вѣром и любви,
 Кано гости живота вѣчнога.
 Слава! слава! слава! Алилуя!“

Мили Боже, чуда големога!
 Како гора и пеѣина силна

Одекуе пѣсму Алилуя
 Силном єком канда вие гором
 Силни вихор, кад од мора дуне.
 Запѣваше по гори зеленой
 Горске тице, око цркве живе.
 Одпояше на косама коси
 И славульи у зеленом гаю
 Свою пѣсан, и свой Алилуя
 Творцу свога зеленога стана.

И да славу божю узвелича
 Само небо, прозорѣ заруѣ. —
 Свиѣ данак сѣйни овом свѣту
 А духовма мили дан спасеня.

Чуй што поя, ка с онога свѣта
 Те уз ясне припоява гласе,
 Кад се поя пѣсма херувимска
 И трипута свети Алилуя? —
 Само бруїи... ка роеви челах...
 Низким гласом... канда голуб гуче...
 Мило... мирно... тихано... лагано. —
 То су гласи браће апостолах,
 Светог Ђире и Метода славног.
 Само гуде, канда голуб гуче.

Ови гласи огласише негда
 Свето слово Славяну радостну.

Овим гласом проговори црква,
 И разави силно ядра своя
 На славянства прешироком мору,
 Док туђинство у то силно море
 Неуведе на корабу своме
 Међу браћу неслоге проклетство.
 Ови гласи плачућ вапиюћи,
 Зову браћу, одпаднике вѣре
 Исусове, у майчино крило,
 Майке Славе указуюћ траге.

Пред господом у побожном страху
 Сад се царске отвориле двери;
 Те духовник опет цркви дае
 Част тамяна, у нѣм славу Богу.

Поклони се до земљице црне
 Радин божји, пред дарима светим.
 Те тѣмену свето „янѣ“ диже,
 Свету храну за глађане душе.
 У десницу чашу пуну прима
 Светог пића, за жеђане душе.

И са славом излази у народ,
 На утѣху доноси му даре.
 А тим каже како Исус дође
 С ученици Єрусалим граду,

Да се преда злотворима своіим,
 Да са смрћу живот вѣчни спасе,
 И понесе на Голготу страшног
 Свега свѣта широкого грѣхе.
 Те са страхом под бременом светим,
 На великом уходу светоме
 Сад Недѣљко сјайно благосивля:

„Оног цара, земљѣ господара,
 Ил онога голема юнака,
 Кой из робства да изведе народ:
 Да помене Бог у царству своме.
 Духовнике цркве поглаваре
 Да помене Бог у царству своме.
 Вас христяне вѣре православне
 Да помене Бог у царству своме,
 Сад и вавѣк, и до вѣка.“ — „Амин.“
 И прекрсти светиньом небесном
 Горску цркву, народ и планину.
 Народ моли: „Спомен' се господа,
 Нас, кад дођеш твом небесном царству.“

И Недѣљко престолу дошета
 И положи на трпезу даре, —
 Кано Јосип, што негда положи
 Исусово измучено тѣло
 У гроб ледни, покровом покрито, —
 Те затвора брижио свете двери.

Ту жертвеник, ту Голгота страшни,
И гроб свети, источник живота!

Част тамяна даровима дае,
Па се моли да ране Сиона
Бог ублажи, и сазиће зиде
Порушене Ђрусалим града.
А на грдне намѣнјене ране
Старе горе од мора до мора,
Крвавога новогa Сиона;
И кржаве развалине старог
Цариграда, сад Стамбула града.

И споминѣ светом храму томе
Што долазе вѣром благовѣсти
И господњим у срцима страхом;
Жртву хвале, и молитве грѣшних,
Достоянѣ неба благодати,
Да би жртва пријатна му била,
Свети дух се уселио у нас,
Да освѣшта жртвоване даре.
Да замѣни, спасе и причува
Своје вѣрне својом благодати.
Да дан жртве сврши мирно, свето
И безгрѣшно: од господa проси.

И анђела, наставника вѣрна,
Заштитника тѣлесих и душах;

Опроштенъ, оставленъ грѣхах;
И све што би душам добро било.
Те мир свѣта, скончанъ живота
У каюню: од господа проси.

За христьянски конац безболестни,
Непостидни, мирни тог живота;
Добар одвѣт на страшноме суду:
У молитви од господа проси.
Народ поя: „Подаи господо!“

Ние боли ни неволѣ луте,
Нити желѣ у нѣдрима чисте,
А кое се досѣтила неби
У молитви црква православна.

Сада кани да обави жртву
Радин божји у свѣштенем чину.
Ал му валя прие да погледи
Да ли свето слово благовѣсти
Вѣрнима се по срцу разлило?
Да ли влада срцем чудотворно?
И есу ли кано браћа родна
Сви у чистой любви христовой?
Те духовник вѣрни народ зове:
„Полюбимо друг друга своего,
Єдномисли слогу докажимо.“

Поскочише срца од радости,
 Згледало се мало и велико,
 Згледала се браћа и сестрице.
 Ёдне крви, ёдног рода били,
 Ёдни яди, ёдна радост, туга,
 Ёдна вѣра и ёдно спасенѣ,
 Ёдан Бог им у срцима влада.
 Те сви сложно разширили руке,
 Излюби се мало и велико.

На ново се браћа побратила
 И сестрице с нова посестриле.
 Од радости сузе пролѣвали,
 Свою слогу чином доказали.
 И завѣру слоге и любви
 Пред божием лицем завѣрили,
 Те завѣру утврдили клетвом:
 „Ко одселе неслогу сияо,
 Проклет био до девет колѣнах!“

И у Богу прибѣжнште тражи
 Пастир душах, у молитви тайной,
 Те цѣлива сва знамена света,
 И споминѣ, нек чуваю двери
 Од невѣре, док вѣру огласи.
 Па изповѣд вѣре гласно чати
 Ёдан напрѣд, сви за нѣм говоре,

Што саборна црква православна
 Кано ступе вѣре установи.
 Читав народ рече сложно: „Амин.“
 Своіой вѣри и своіой завѣри.

Тако чином доказали сложно
 Свога рода вѣру и завѣру.

Сад є доба да се благодари
 Створителю за нѣгове даре.
 Зовну пастир вѣрно стадо своє:
 „Стоймо добро, станимо са страхом,
 И пазимо да у миру духа
 Принесемо ову жртву свету.“ —
 „Милост мира и жртву хвалѣня.“

„Горе сада подигнимо срца.
 Благодармо са страхом господу.“ —
 „Достойно є, славно и праведно,
 Да троіици сви се поклонимо,
 Нераздѣльной и єдиносущной.“

Пастир душах опет слави тайно
 Вѣчног творца умом недостижног,
 И нѣгове све споминѣ даре,
 Благодати роду умрломе.

Хвали Бога што молитву слуша,
 Те нас своіом богатом милости
 Из небића у биће приведе,
 Кад падосмо стиже и подиже,
 Дарова нам и небесно царство.
 Но кад неста слова достойнога
 Толи хвале, толи славе свете,
 Тад анђелску пѣсму напомену:
 „Чуєм пѣсан побѣдну гдѣ поє,
 Те вапиє, зове и говори:“

„Свет, свет, свет си, господ Саваоте!
 Пуно небо, земля, славе твоє.
 И хосана горе на висинах.
 Благословлѣн буди и до вѣка,
 Кои иде у име господнѣ.
 И хосана нѣму на висинах!“
 Тако сада одпоя радостно
 Збор анђелах, на уста народа.

Те духовник споминѣ вечеру
 Божѣг сина, у молитви тайной.
 Како дође, прими хлѣб у свете,
 Непорочне и пречисте руке.
 Благослови, посвети, преломи,
 И подѣли учеником своіим. —
 Те зазове гласно умилято, —

Канда Исус код вечере свете
 Духом дође, да обави тайну,
 И бесѣди за совром сионском; —
 Рекав: „Ево примите, ѣдите
 Тѣло мое, што се за вас ломи,
 Да би вам се опростили грѣси.“
 А показа чашу пуну вина:
 „Пите из нѣ, то є крвца моя,
 Крв мог срца завѣта новаго,
 Коя ће се за вас, и за многе
 Пролѣвати, за опроштай грѣхах.“

Споминюћи ту заповѣд свету
 Спасителя, и што за нас чини:
 Крста муке, гроб и узкрсенѣ,
 И сѣдѣнѣ са деснице оца,
 И са славом долазак потонѣи; —
 Сад узкличе пастир гласовито:
 „Приносимо твое од твоега,
 Ради свега, и за све праведно.“

И три пута сви се поклонише
 На *поклону* страшном *великоме*.
 И три пута одпояше ясно:
 „Тебе поєм, тебе благословим,
 Благодарим ти, и молим ти се
 Силни Боже наших отацах.“

У том стиже доба жетви зрелой
 Да се жанѣ нѣива посиана,
 Да се бере дозорело класѣ.
 Моли тайно опет пастир душах:
 „Приносећ ти службу ту словесну
 И бескрвну, смиерно те молим:
 Низпешљи нам духа твога светог,
 Да посвети ове даре твоје.
 Очисти нам срца и обнови
 Дух наш твога вѣчног духа даром
 Неодвргни од лица нас свога,
 Створи хлѣб тай Исусовим тѣлом,
 Чашу ову крвљу сина твога.“

И духовник блаженим рукама
 Благослови обећане даре.
 „Амин“ рече у страшноме часу.
 Дух господњи с небесах силази,
 Свѣштајући преобрази даре.
 Гром зазвони и потврди Амин.
 Већа сила у Амину влада
 Нег у свима громовма облаках.

Ту висина славля православля,
 Ту дубљина мора страшних тайнах.

Над дубљином овом безконачном
 Духовнога прешироког мора

Сад понавля духовник молитве
 За спасенѣ, душах величанѣ,
 Те споминѣ у вѣри покойне
 Прадѣдове, оце, патрияре,
 И пророке духа божанскога,
 Апостоле, благовѣстителѣ,
 Мученике, те изповѣднике.
 И светого Іован крстителя;
 Духовнике, божѣ угоднике,
 И саборну цркву васеленску.

Част тамяна сад господу дае, —
 Лети тамян небу под облаке,
 С неба нада роса благослова
 На небесну жетву дозорелу, —
 Те огласи и спомену славну
 Чисту дѣву блажену Марию.
 Поскочише срца у нѣдрима,
 Кад спомену спасителя майку.
 Одпѣваше веселием гласом:

„Достойно е да се благослови
 Непорочна майка Исусова.
 И частнию него Херувими
 И славнию него Серафими, —
 Без грѣшеня коя нама роди
 Божѣ слово; ой Богородице,
 Вѣчна дѣво, — тебе величамо.“

„Благодатна, с тебе се радуе
 Свака тварца на овоме свѣту,
 Збор анђелах и сав род човѣчи.
 Свети храмѣ и раю словесни,
 Сяйна дико дѣвствена преславна,
 Од кое се младенац народи
 Бог наш, што є старіи од вѣковах.
 Ёр утроба твоя створи престол,
 Разшири се шире од небесах.
 Благодатна, с тебе се радуе
 Свака твар на свѣту. Слава теби!“

И понови духовник молитве
 За све здраве и за болестнике,
 Што страдаю, и за покойнике.
 За спасенѣ сужанѣ из тавнице,
 И кѣи се убогих сѣћаю.
 И узкличе танко гласовито:
 „Дай да єдним устма, срцем єдним,
 Прославимо и да опѣвамо
 Велелѣпо и пречисто име:
 Оца, сина, и светого духа,
 Сад и вавѣк, и до вѣка.“ — „Амин.“ “

Те Недѣлько народ благосивля:
 „Да милости Бога великого
 И нашего спаса Исукрста

Буду с вама свима виєрнима.“
Одпояше: „И са духом твоим.“

Све свето су тако споминjali,
И опет се Богу помолили
За дарове частне принесене,
И светием духом посвећене.
Да их вишњи Бог човѣколюбац
На свом светом жртвенику прими,
Ка мислени мирис и духовни,
А пошлѣ нам дар духа светого.
За достоинст причестником бити
Страшних тайнах трпезе духовне;
За сва добра душах и духовах.
Сами себе и друг друга свога
Предадоше господу молећи:
„Сподоби нас, владико небесни,
Да безгрѣшно моремо призвати
Тебе Бога оца небеснога.“
Те сви сада кано ситна дѣца
Кад се своме родителю моле,
Одмолише молитву господню:

„Оче наш, ти творче свемогући!
Да свети се благо име твоє;
Удостои нас твога вѣчног царства.
Воля твоя небом, земљом владай.“

Хлѣб данашњи дай нам дан до дана;
 Опрости нам силне грѣхе наше,
 Праштаюћи, ка што опрашћамо
 Милосрдно ми дужником нашим.
 Недай пасти нам у искушенѣ;
 Већ избави нас ода зла сваког.
 Ёр є твоє васеленско царство,
 Сила, слава, и до вѣка. Амин.“

Сви побожно приклонише главе
 А духовник тайно Бога моли:
 „Благодарим царе невидљиви
 Кой све своіим силам неброєним
 Из небића у биће приведе.
 Сам владико, призри с неба на нас.
 Пути, крви, некланямо главе,
 Него теби ка Богу страшноме.
 Ти владико, све на добро равнай,
 И свакоме по своіой потреби:
 С пливачима пливай, с путницима
 Путуй, кано заштитник небесни.
 А изцѣлуй болестнике болне,
 Лѣчителю душах и тѣлесих!
 Слиши Христе, с постојбине свете
 И престоля славе царства свога,
 Те сам приђи на посвету нашу.
 Сподоби нас сиљном руком своіом

За предаю чистог тѣла твоего,
И пречастне свете крвце твое,
Нам и свему овом людству твоему.“

„Позор!“ зове духовник народу
И подиже свето тѣло небу.

„Света светим“ поюћи каже:
Само чистим светиня се дае.
Те он ломи „янѣ“ жртвовано,
Светом крвљу нѣга саєдини,
Да посвети оне што причести.
И чистому доликуе само
Да приступи завѣту овоме
Свете наше вѣре и завѣре.

Готова е сад вечера тайна
На спомену вечере спасове.
Па Недѣлько себе причестио
И душицу свою напоио
На врелашцу вѣчнога живота,
Уз молитву тайну, умиляту.
Док причести себе, духовнике,
За опроштай грѣхах, живот вѣчни,
Поя народ свете пѣсме гласе:
„Да ускрсне Бог, да се разточе
Ненавидни злотвори нѣгови.
Да одбѣгну далеко без трага

Од свѣтлости лица господнѣга,
 Налик диму нека сви изчезну.
 Ка што восак на огню се тали,
 Тако нека пред божием лицем
 И грѣшници гину и погину.“

Тако нека и злотори наши
 Оставляю земљу обећану,
 Међуморѣ, нашу дѣдовину.
 Да се дижу частног крста знаци
 У новоме Єрусалим граду.
 На Софіи задушбини царской.
 Да се зиђу и на ново ките
 Светих црквах порушене кубе,
 Старом гором по новом Сиону.

Стара горо, наша горо света!
 Дуго смо те сузама китили;
 Бог ће дати, да те накітимо
 Сувим златом и каменѣм драгим,
 Од истока сићаним бисером,
 Све у славу Бога истинога.

Кад причести себе, духовнике,
 Тад се царске отвориле двери,
 Налик гробу по ускрсу светом.
 А Недѣлько прима свете даре

Те износи међу народ вѣрни,
 И позивлѣ пастир стадо свое,
 Да са страхом и вѣром приступи.
 Ёр спаситель на нѣгова уста
 На вечеру позива тежаке
 Винограда, свога рукосада.
 И радостно узкликнули вѣрни,
 Кано да би Христа угледали:
 „Благословлѣн буди и до вѣка,
 Кои иде у име господнѣ:
 Бог наш господ яви нам се сада.“

Край тог стола вечере спасове
 Куће госо мѣсто Исукрста
 Свое госте гледајући мило,
 Сад запѣва веселием гласом:
 „Христос господ ускрса из мртвих
 И самрѣу исту смрт побѣди,
 Живот мртвим у гробу дарова.“

*
 „Крсту твоему Христе, кланямо се,
 Ёре ти си Бог наш свемогући,
 Осим кога за иног незнамо.
 Приђте вѣрни, да му се кланямо,
 Крстом иде радост свему свѣту;
 На крсту се самрт смрѣу сруши.“

„Кано сунце, разсвѣтли се сѣйно,
 Єрусалим граде, нови, славни!
 Господня те слава обасява.
 Ликуй сада, весел' се, Сионе,
 А пречиста красуй нам се дѣво,
 Рад ускрса твог порода светог.“

Приступаю на вечеру тайну
 Чиста срца, покаяне душе,
 На небесну гостбу одабрани.
 Сви, богати ништи и убоги;
 Сви праведни ту су добро дошли.
 Сви уморни ту да се одморе,
 Сви теготни да се одтеготе,
 И готове вѣчноме животу.

И причестно слово изговори
 Пастир душах, сви за нѣм бесѣде:
 „Вѣруемо, да си у истину
 Исус Христос, син Бога живога,
 Кои дође, да грѣшнике спасе;
 А најпрви међу нѣма, я сам.
 И вѣруем да є ово само
 И пречисто тѣло твое, Христе,
 И ово є частна крвца твоя.
 Помилуй ме, и опрости моя
 Сагрѣшеня вольна и невольна,

Словом, дѣлом, знанѣм и незнанѣм.
 Сподоби ме, да се удостоїим
 Без осуде сад се причестити
 Твоїих страшних и пречистих тайнах,
 За опроштай грѣхах, живот вѣчни.“

*

„На вечери твоїой данас тайной
 Сине божїи, за госта ме прими.
 Злотворима твоїим ненавидним
 Тайну твою повѣдати небу.
 Ни издайски тебе полюбити
 Кано Юда; већ кано разбойник
 Велю ево: Спомен ме господа,
 У твоєм светом небесном царству.“

Док побожно приступали вѣрни,
 Припѣваше весели пѣвачи:
 „Тѣло свето Христово примите,
 Источник безсмертног кусите.
 Слава Богу, слава: Алилуя.“

И весело припојава народ:
 „Радуй ми се, о Мисире вѣрни!
 Радуй ми се Ливио пресвета!
 И радуй се Тивайдо избрана,
 Радуйте се сви градови, стране,
 И сва мѣста коя одхранисте

Становнике небесноме царству;
 Одгаяюћ дѣцу у мукама,
 А по ђуди Бога истинога.
 Сад су узор душицама нашим,
 На све стране духом сѣвајући,
 Чинма својим, свѣтлосћу чудесах.“

Нахранѣни неба храном светом,
 Укрѣплѣни неба пићем душах,
 Сад захвалну пастир слови мѡбу:
 „Благодарим, ой човѣколюбче,
 Душах наших добротинителю!
 Што си наше укрѣпио душе
 Храном твојих безсмртних тайнах.
 Исправи нам и утврди путе
 Молитвама свих својих светих.“

Сад Недѣлько мѣсто Исукрста
 Кад се яви учеником својим,
 Благосивля вѣрно стадо свое:
 „Спаси Боже людство твоє вѣрно,
 Благослови баштину му твою.
 Узнесав се Боже на небеса,
 По свой земљи оста хвала твоя.“

Узнесав се Христос на небеса
 Посла нама духа утѣшника

Говорећи учеником своїм:
 „С вама нек є до скончання свѣта,
 Сад и вавѣк и до вѣка: Амин!“
 Небеса му приредише престол,
 А облаци узлазак лагани.
 Анѣли се диве гледаюћи
 Нада собом умрла човѣка.
 А родитель веће оног чека,
 На криоцу што му є од вѣка.
 Тай ће доћи са славом судити,
 Маслиновой на гори стоећи
 На истоку Єрусалим града.

Ново пиће тече сад обилно,
 Не из тврда неродна камена,
 Већ из гроба сјајног Исусова,
 Од извора вѣчнога живота.
 Єр кад вишњи єзике помѣша
 А смѣшане раздѣли народе,
 Те огнѣне єзике раздаде:
 Тад уєдно опет све сѣдини,
 Да славимо сложно духа светог.

Збор народа одпоява гласно:
 „Сад видѣсмо свѣтлост од истине,
 И примисмо духа небеснога,
 Обрѣтосмо сви вѣру истину,

Кланямо се тройству нераздѣлном,
 Ёр нас оно своіом силом спасе.“

Припѣвали пѣсму велегласну:
 „Преславна ти данас ено виђе
 Силни пук у граду Давидову.
 Сиђе с неба ту благодат духа
 У езицх огнѣних словећи,
 Те изли се на све мученике,
 На господнѣ ђаке ученике.
 И стадоше огнѣним езици
 Говорити слово благовѣсти
 На све стране, за погане пуке.“

„Нек с' изпуне хвалом славе твоє,
 Уста наша, да свуда поямо,
 Причестити како нас достоя
 Светом твоіом животворном тайном.
 Причувай нас у светињи своіой,
 Да се твоіой приучимо правди.
 Слава! слава! слава! Алилуя!“

Сад на своє мѣсто одређено
 Стави пастир све посуђе свето,
 Те излази у народ сабрани.
 Светом кнѣигом на рукама бѣлим
 Гласно чати молитвицу явну:

„Благослови господе, и спаси
 Твое людство, што те благосивля,
 Посвети га, єре ти се нада;
 Благослови твоє достоянѣ.
 Те обилност цркве твоє чувай,
 И посвети оне, коїи любе
 Благолѣплѣ светог дома твога,
 Узпрослави нѣих божанском силом;
 Неостав нас, што ти се надамо.
 Благі мир свем свѣту своме даруй,
 Црквам твоїим, свиєм свѣштеником.
 Оном цару, оном господару,
 Кои би нас робства избавио,
 И воинству, и свем людству твоєму.
 Сваки добар дар є из висинах
 А од тебе, оче од свѣтовах!
 Теби слава, хвала и кланянѣ,
 Оцу, сину и светоме духу
 Сад и вавѣк и до вѣка, Амин.“ —
 Одпѣваше весели пѣвачи:
 „Буд' имену господнѣм благослов
 Сад и вавѣк и до вѣка. Амин.“

Сад узимлѣ протопоп Недѣлько
 Частног крста животворне знаке,
 И подиже висом у висину

Канда иде коплѣм на боіиште,
 И положи тѣмену на главу.
 Те упути труѣане кораке
 Низ долину, тихано, лагано;
 С њиме иде мало и велико.
 Духовници носе кнѣиге свете,
 Старѣшине црквене заставе,
 Народ свѣће, иконе, крстове,
 А сви свету пѣсму пояюћи:

„Глас господњи на водам вапие
 Говорећи: ходите, примите,
 Премудрости духа и разума,
 Духа страха божѣг, што се яви.“

„Данас водах естество се свети,
 Ладни Јордан ено раздѣлюе
 И узвраћа водах своіих струе.
 На крштеню гледаюћ господа
 Узбоя се вода и узврати.“

„Сад дойдите из Витлема града,
 Јордан рѣци, о силе анѣлах!
 Свети Іово, остави пустиню!
 А радуй се рѣко, и спреми се
 Той радости земльо наоколо.
 Христос иде, да нам грѣхе прости.“

Допояше до водице живе,
 До езера огледала Вилах.
 Дивно ти е то езеро горско!
 Ту студена вода виловита
 Из зелене дубљине извире,
 Те широко езеро налѣва.
 А шумећи под сводом пећинах
 На све стране под земљом отѣче.

А говоре и причаю люди,
 Кад сви кажу, истина ће бити:
 Да те воде изпод землѣ црне
 Све под билом старе горе теку,
 До синѣга и црнога мора.
 Те да, кано билом горе старе
 Доћи кадар да негази воде
 Труѣан путник од мора до мора:
 Тако да би лаганим корабом
 Да на копно ногом и неступи,
 Вѣшти бродар бродећ пребродио
 Изпод землѣ од мора до мора
 Трусовином, водом заборавном,
 Час мрачаем вѣчних пећинах,
 Час езером, час рѣкам бродећи
 Међ горама, на свѣтлости сунца.

Да умиє odolѣти жећи!
 Ал да капцу те воде попиє

Кою жарко сунашце негриє:
 Нестаде му сѣте у срдашцу.
 Несѣха се мила завичая,
 Ни свичая нити обичая
 Вѣрне любе код бѣлога двора.
 Нити чеда на свилену крилу,
 Нити коня, ни сокола сива,
 Нити свое саблѣ оковане.
 Ёр му кораб странпутице махом
 Са велике струе тад удари
 У Кривае воде заносите,
 А од туда веѣ повратка ние. —
 Кажу, из те воде у подгору
 Да извиру рѣке и потоци,
 И езера, на све стране горах,
 Отѣчуѣи у три силна мора
 И Дунаву тихой води ладной.

На єзеру огледалу звѣздах
 Одмолили велике молитве,
 Поновили свете благовѣсти,
 Те овако пѣсме изпѣвали:

„Радує се и пустиня жедна
 И накити веселеѣ се цвѣтом.
 Радуј ми се пустиньо іорданска,

Даће ти се слава Ливанова,
 Даће ти се и част Кармилова
 И народ ће мой сад упознати
 Славу божју с висине господнѣ.“

*

„Укрѣпте се ослабѣне руке,
 Разслабѣна крѣпте се колѣна.
 Утѣште се, малодушни умом,
 Бог наш суди, он спасенѣ наше.
 Слепе очи ту ће прогледати,
 Глухе уши ту ће услишати.
 Кано елен поскочиће роми,
 Ясан буде език глухонѣмих.
 Протргнуће вода у пустинѣ,
 Жедна земля отворити врата.
 Безводна ће постати езера,
 Бистра врела по земљици жедной.“

*

„Кад Израиль из Мисира крену
 Дом Яковлѣв из землѣ незнае,
 А у крило землѣ обећане,
 За светиньом своіих прадѣдовах:
 Тада виће и побѣже море,
 И узврати Јордан свое струе.
 Ка овнови поскочише горе,

А брѣгови кано млади янѣци.
 Што е теби синѣ море било
 Да побѣже хитро без обзира?
 И Јордане водо, да се врати?
 И вам горе и брѣгови мили,
 Да играсте кано бѣле овце?
 Пред лицем се господњим потресе
 Црна земля, море и брѣгови.
 Та пред лицем Бога Яковлѣва,
 Што претвори тимор у езера,
 Стеѣав камен у врела водена.
 Не нам, не нам, ой господа силни!
 Већ имену твоем подай славу,
 Од милости, те истине твое.

*

„Кад сионско роблѣ ослободи
 Вишњи господ, чиниће се нама,
 Кано да смо санком утѣшени.
 Радости ће пуна бити уста
 И веселѣм език прословити.
 Безбожници говориће тада:
 Тога господ узвелича славно.
 Робство наше господа, одврати,
 Ка што югом потоке одвраћаш.
 Плачућ сию сѣме племенито,
 Сиюћ сузам радосћу се жанѣ.

Враћаюћ се весели ће доћи
И донѣти руковети свое.“

*

„Мучише ме од младости мое, —
Нека рече Израиль сабрани, —
Од младости удараше на ме,
Ал ме сасвим надвладали нѣсу.
По мом тѣлу ораше орачи,
Потезаше хрбтом дуге бразде,
Али господ ужа им пресѣче.
Нек се стиде злотвори Сиона,
Нека вену ка на крову трава
Сушећи се још неизтргнута,
Жетеоцу што непунѣ руке
Ни везачу наручая свога.
И од кое путник неговори:
Буди на вам благослов господњи.“

*

„Принесите госпoду о силни,
Славу и част принесте госпoду.
Дайте славу имену нѣгову
Кланяюћ се у нѣгову двору.
Глас господњи на водам вапие,
Чуй, Бог славе гдѣ загрмѣ силно,
Господ Бого на водама многим.
Глас господњи у сили се ори,

Глас господњи у красоти иде.
 Глас господњи горско церѣ таре,
 Господ таре церѣ ливанонско,
 Чини церѣ, да ка телад риче.
 Даће господ крѣпост людству своме,
 Благословит людство свое миром.“

*

На камену над езером плавим
 Свѣштаюћи водицу студену,
 Овако е Богу бесѣдио
 У молитви, протопоп Недѣлько:

„Велик ли си господе, и силан,
 Све чудеса дѣла твоя дивна!
 А ниєдно слово ти доволно,
 Опѣвати чуда руку твоіих.“

„Єр ти твориш вольом свемогућом
 Све створено из нестворенога,
 И промислом свѣтовима владаш.
 Све пред тобом стрепе силе умне,
 Тебе поя сунце са небесах,
 Тебе слави мѣсечина ноћна,
 Тебе дворе неброєне звѣзде,
 Тебе слуша свиет од свѣтовах.
 Теби трепти бездан у понору,

Теби раде источници силни.
Єре ти си Бог наш свемогући!“

„Ти разави шаторе небесах,
Ти утврди земљу на водама,
Ти огради пѣском синѣ море,
Ти за уздах разлио си зраке.
Теби служе силе од анђелах,
Кланяю се лица аранђелах.
Око тебе стое наоколо
Многооки Херувими силни.
Шестокрилих Серафимах крила
Ту са страхом покриваю сѣйну
Неприступну славу твою дивну.
Ти посвети и іорданске струе
Низпославши с неба духа свога,
И у гнѣзду скруши змийх главе.
Єре ти си Бог наш безначелни!“

„Сам и сада, ой човѣколюбче!
Приђи опет у походи духа
И посвети ову воду ладну.
И благодат избавлѣня дай іої,
И благослов іорданов подѣли,
Невиности источник да буде.
Ко га црпе, ко се нѣм причести,
Да очисти душе и тѣлеса,

Да изцѣли страст, посвети доме
 А за свако добро пробитачан.
 Ёре ти си Бог наш чудотворни!“

„Ти обнови водом, духом своїм,
 Грѣхом болно све естество наше,
 Ти за Ноя водом грѣх потопа.
 И ти разби камен у пустинѣ,
 Те водицом живом на потоке
 Жедно людство свое ту напои.
 Ти за Мойсѣ морем ослободи
 Род єврейски робства фараонског.
 Избави нас сужањства робскога,
 Ради славе имена твоега;
 Ёре ти си Бог наш милостиви!“

Тако моли, те се води сагну,
 И замочи крст у воду ладну,
 И прекрсти крстом воду живу.
 Око воде и гору зелену,
 Око горе широм земљу дивну,
 Све у име оца, сина, духа. —
 Надалеко очицама сиже,
 А још далѣ намѣнѣе духом.
 Да ко мѣри неби ближе било
 Већ од синѣг до црнога мора,
 Од Дунава до Стамбула града.

„Сам и сада, ой човѣколюбче!
 Приђи опет у походи духа
 И посвети ову воду ладну.
 Амин!“ рече протопоп Недѣлько.

Гром загрмлѣ и потврди Амин.
 Ђкну гора: ора . . . ора . . . ора . . .
 А запоя пѣсмицу јорданску
 На езеру мало и велико.
 Сада силно, ка таласи силни
 Кад их вѣтар узлюја на мору,
 Тако силно њијаю се гласи
 Ту весело у пѣсми радостной:

„У Јордану на крштеню твоме,
 Ой госпoде, яви нам се тројство.
 Родителѣв глас ти посвѣдочи,
 Люблѣним те именујућ сином.
 Свети дух у слици голубиньой
 Ту потврди слово из висинах.
 Христе Боже кой си се явио
 Просвѣтливши свѣт, о слава теби.“

Чуй ко поја танко гласовито?
 Све гласове надвисуе висом,
 Канда лети небу под облаке;
 Све гласове на свой гласак ниже,

И доводи све на одну жицу.
 То ће бити вођо момче младо
 Слѣпог Рада од Острела града.
 А ко узань припојава силно,
 Своіим гласом све гласове равна?
 То ће бити гуслар гласовити
 Слѣпи Раде од Острела града.

Те разлѣва протопоп Недѣлько
 Око себе росу благослова,
 По народу китом босильковом.
 Благосивля народ наоколо:
 „Благослов ти буди, мой народе!
 И благослов свакой води ладной
 С тог езера горске воде живе,
 Што отѣче изпод била горах
 На све стране у три силна мора:

„На *исшоку* свима водам ладним,
 Око Люса, над Варном крвавом,
 И Дунаву тихой води ладной;
 Свим водама пут *црнога* мора.“
 „Амин!“ „вели народ *едногласно*.

„На *западу* скадарском езеру,
 Дрин', Неретви, Црноєвић-рѣци,
 Те Морачи и Бояни ладной;

И свим водам пут *синѣга* мора.“
 „Амин!“ каза народ едним гласом.

„Те на *югу*: Вардару и Струми,
 И Марици покрай Дринополя.
 Шарац води посред Цариграда
 П златноме рогу цариградском.
 Те свим водам, штоно *бѣло* море,
 Налѣваю под Солуном градом,
 Под Солуном и под Цариградом.“
 „Амин!“ каза народ наоколо.

„На *сѣверу*: Дрини и Морави,
 Ибар води, Ситници крвавой.
 Лиму, Уни, Босни и Врбасу,
 Сани, Сави, златноме Тимоку,
 Осму, Искру, Янтри, Виту ладном,
 И свим водам малим и великим,
 Кое теку пут сѣвера ником
 У корито Дунай воде ладне.“
 „Амин!“ каза народ гласовито.

Приступало мало и велико,
 Цѣливало частног крста знаке.
 И приступи една чета силна,
 Необично чета оружана:
 Мѣсто саблѣ гусле яворове,

У свой чети ока ниеднога
Сваки юнак има вођу свога.

Ето дивне дружбе избране
Овой чети силом недозване,
Већ виловном пѣсмом допѣване.
То нам мили рода веселяци,
То чувари славе стародавне
И гласници прославля новoga.
Люте ране злотвор нам задае,
А гуслари пѣсмом завияю.

Пред том четом силан воевода:
Слѣпи Раде од Острела града.
Приведе га младо момче вођо
Дѣвоячког хода и погледа,
Вилинскога стаса и узраста.
Тай штоно е славлю томе душа,
Сѣтно гледи и невѣшт се чини.

Тако Вила чету сакупила
Слѣпог Рада од Острела града!

Частног крста знаке цѣливали,
Око нѣга коло саставили,
Явор-гусле крсту приносили. —
Досѣти се протопоп Недѣлько

Тайной жельи слѣпних гусларах.
 Те замочи киту босилькову
 У водицу свету, бесѣдећи:
 „Іордан водо, света водо жива!
 Каплѣ твое посвећую доме;
 Сад посвети домове пѣсамах.
 Благослови господа с небесах
 Пѣсме куће, гусле яворове.
 Да на крилих пѣсме веселице
 Божѣ слово у срца се слие
 Частног крста злотворима лютим.“

Ману пастир китом босильковом
 Наоколо по явор-гуслама.
 Заечаше гусле яворове,
 Благослова роса пробудила
 Миле гласе у дрвету сухом;
 Сухо дрво гласом Бога слави.

„Амин“ рече — и крстом прекрсти,
 Те обрну труђане кораке
 Уз долину, а до цркве живе.
 А с њим иде мало и велико
 Пояюћи, све да гора ечи,
 О Іордана живой води светой:

„Іордан рѣко, напун' се веселя;
 Земльо, море, горе и хумови,

И човѣчя срца у прсима,
 Сад играйте на видѣлу духа!
 Ёр ту господ помилова народ
 И утѣши ниште и убоге.“

„Ви који се у Христу крстисте,
 Сад у Христа сви се обукосте.
 Слава, слава нѣму, Алилуя!“
 Одекуе гора и пеѣине,
 Одпоява ято тицах горских:
 „Алилуя.“ — посвуд „Алилуя.“

Кад у цркву, опет поставили
 Наоколо црквене заставе,
 Све на свое мѣсто одреѣено:
 Тад Недѣлько у свечаном зору
 Живом водом с ките босилькове
 Благослови горску цркву живу.
 Те блажено слово благовѣсти
 Мудром рѣчи разложио мудро.
 Утврдио радост утѣшеня
 И спасеня поновио наду.

Па огласи празник што ће доћи,
 Велю славу на гори Урвини:
 „Роде мили од мора до мора!
 Дан за даном до године данах

Опет сабор на овоме мѣсту.
 Ко дочека нови Ђурђев данак
 У седоба да се овди нађе,
 А на славу Бога истинога.
 Ако тѣлом и будем у гробу,
 Дух мой биће вавѣк међу вама.“
 Ману крстом бесѣдећи: „Амин.“

Те Недѣљко вѣрне благосивля:
 „Буди на вам благослов господњи
 Сад и вавѣк и до вѣка.“ „Амин.“
 „Христос Бог наш истини с небесах,
 Молитвама чисте майке свое
 И светог златоуста Іове,
 Те свих светих на ономе свѣту,
 Да нас спасе и да помилуе,
 Кано благи Бог човѣколюбац.“ —
 „Амин“ сада одпоява народ
 И Недѣљко одпушти цркваре,
 Те затвори мирно свете двери.

И радостно припоява народ:
 „Спаси Христе Боже и помилуй
 Оног цара, оног господара,
 Ил онога силнога юнака,
 Кой из робства да изведе народ;
 И нашега светог патрияра,

Наслѣдника Саве светителя; —
 И воѣнство, што за крст воюе; —
 Приложнике светог храма тога;
 Све Христяне вѣре православне,
 И сахрани на многая лѣта . . .
 Многа, многа, на многая лѣта.“

Узкликнули светителю Сави
 Србске цркве свѣштеничкой глави.
 Дичном сину Нѣманића дома
 Гласовити тропар одпояли.

Он помири браћу завађену,
 Он утѣши срце рода свога.
 Србской цркви темель основао
 До небесах узвисио кубе.
 Молећ Бога угледа му лице
 Гдѣ пониже и молитву слуша.
 Те удивлѣн славом Бога свога
 Сретног часа душевнога жара
 Тад светитель свѣт наш заборави.
 И свом Богу узкликнуо ясно:
 „Мили оче пружи свою руку!“ —
 И господ му молитву услиша,
 Своем стану светителя прими.

С анђелима ту господу служи;
 А кад тайну жертву приготови

И дан данас пониче с небесах
 Свога рода земљи обећаной,
 Старой гори, новоме Сиону.
 Свой род мили блаженным рукама
 Благосивля и небесном тайном.
 Мотри свето Милешево свое
 Студеницу, високе Дечане,
 И свой драги Вилиндар преславни,
 „Светог оца“ под Рилом планином
 Фрушку гору населбину свету
 И све цркве милог рода свога.
 Те он памти мѣсто на Врачару
 Гдѣ му Синан свете моћи спали,
 Неће ли се украсити црквом?

Кад Недѣљко одпушти цркваре,
 Тад канда се у самртном часу
 С овог свѣта радости опрашта,
 Свему свѣту грѣшна дѣла прашта:
 Тако моли молитвицу тайну,
 А молећи у небеса гледи:
 „Сад одпуштай с миром слугу свога
 О господе, по свом обећаню.
 Ёр спасенѣ очи угледаше
 Приправљено пред лицем народах
 И видѣло свѣтлости небесне,
 Да обася незнабожце свѣтло,

Сяйну славу Израиля твого. —
 И прекрсти сѣду браду свою
 Божіи тежак, протопоп Недѣлько.

Утрнуше воштанице свѣће,
 Укинуше по планини страже.
 Одступише божіи угодници,
 И молећи молитвице тайне
 Сви свукоше одеждице сяйне,
 Те су опет народ у народу.

Тако майка душах наших слави
 Од старине славлѣ православлѣ.
 И славянским словом проповѣда
 И дан данас на блажена уста
 Свуд безкрвну жертву и словесну.
 Не земальским, већ небесним царством
 Брижно влада црква православна.

Кад слушамо слово нѣно дивно
 Чини нам се, майка Слава збори,
 Стара майка дѣци своіой драгой;
 Добом стара и мудрости сѣдом,
 А одором и душицом млада
 Ка дѣвойка зороликом красом.

Гдѣ е дика кано ова дика?
 Гдѣ е славлѣ, кано православлѣ?

Ко Бог вельи, кано што е Бог наш?
А ти Бог наш, ти чудеса твориш!

Тако Вила браћу довияла,
Благословом божіим оружала!

Сад из горске цркве излѣгоше
По зеленой гори посѣдаше
Сви код стола братинске любви,
Веселећ се збору кићеноме.

У том руйна од истока зора
Двер отвора сунчаного двора,
И пробуди пѣсмом сунце жарко.
Уста сунце са престоля златна
И дошета двору свом на врата.
Кад на врата прео прага златна
Сину сунце и помоли лице:
Неста звѣздах, неста ноћи тавне,
Ето збору дивном оре славне.

Грани, жарко од истока сунце!
Да утувим по гори знамена:
Гдѣ се славом збор кићени збори
И юначка силна пѣсан ори?
Гдѣ се игра коло поносито?

Да я слушам гусле яворове
 Слѣпог Рада од Острела града,
 И нѣгове чете поносите
 Дружинице слѣпих гусларах.
 И шаптанѣ облачице Виле
 Да я чуем, и да браћи кажем
 Како духа крилма обалѣће
 Магле добах и узвия силно,
 А на жарко намѣнюе сунце.
 С єдне стране стариєх временах
 Тавну маглу доба далекого
 У повѣсти знане слике збия.
 С друге стране вѣка данашнѣга
 Тайне жице, на видик извия
 Из познана незнано развия.

Грани, жарко од истока сунце!
 Да я гледам на истоку сѣйном
 Шта ли сную шта ли тайно кую
 Два ковача, два ортака стара:
 Турски зулум, невѣра латинска?
 Шта ли ради код Острела града
 Силна войска, што за крст воюе?
 Гдѣ л' се вия посред коплях бойних
 Крсташ баряк силни рода мога?
 Да я гледам пеѣину тиморну,
 На тимору самртну постелю,

На постелѣи голема юнака,
 Мог юнака Кралѣвиѣа Марка,
 На камену гдѣ се окамени.

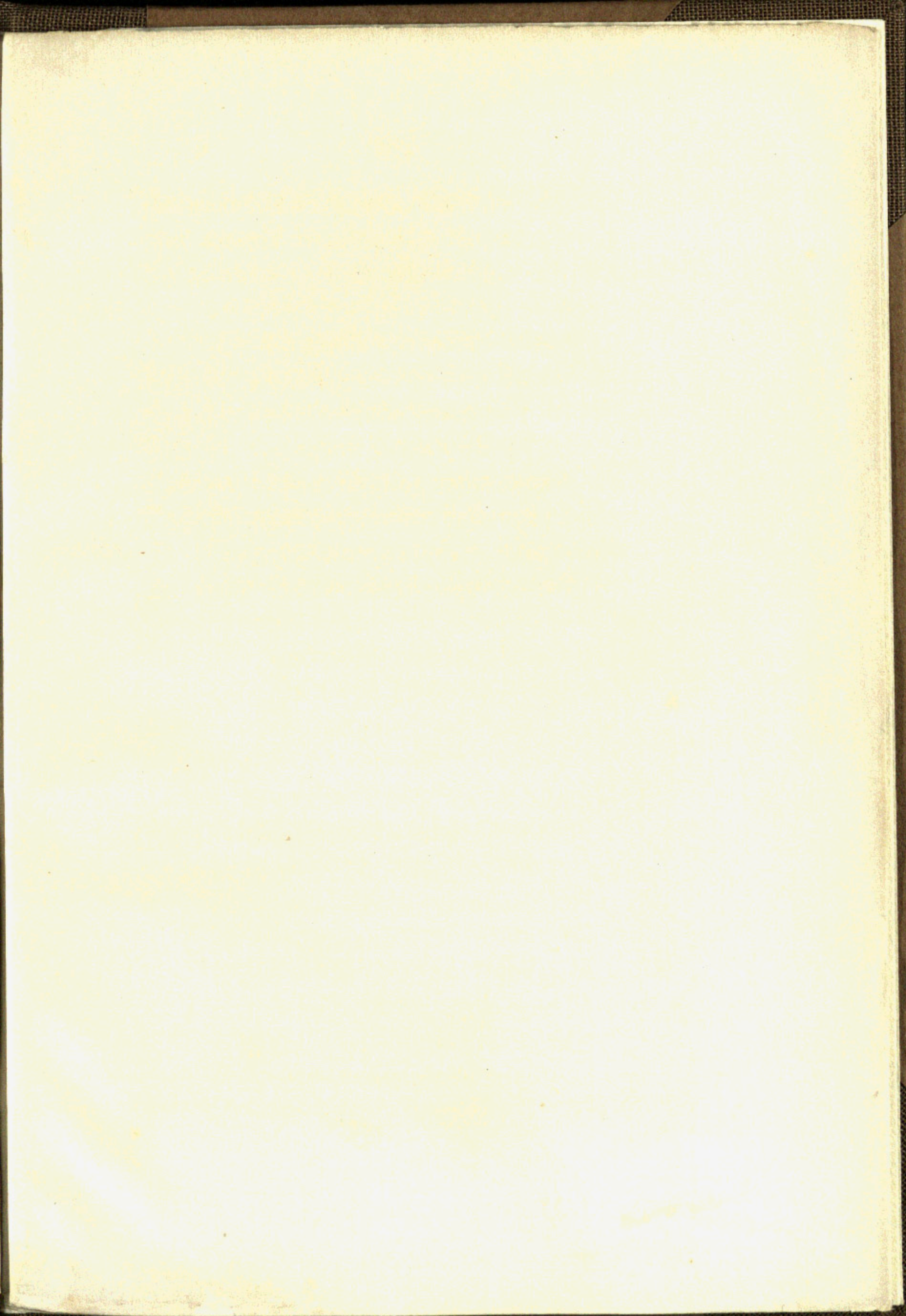
Да я видим и очима гледам
 Куд му смѣра посестрима Вила?
 Куд му лети коплѣ убоиито?
 Куд му сабля са очима сѣва?
 Гдѣ му бойни Шарац поиграва?
 Гдѣ му кликти соко тица сива?
 Да л' још крвца из саблѣ му каплѣ?
 Да л' ће браћи у невољи доћи?

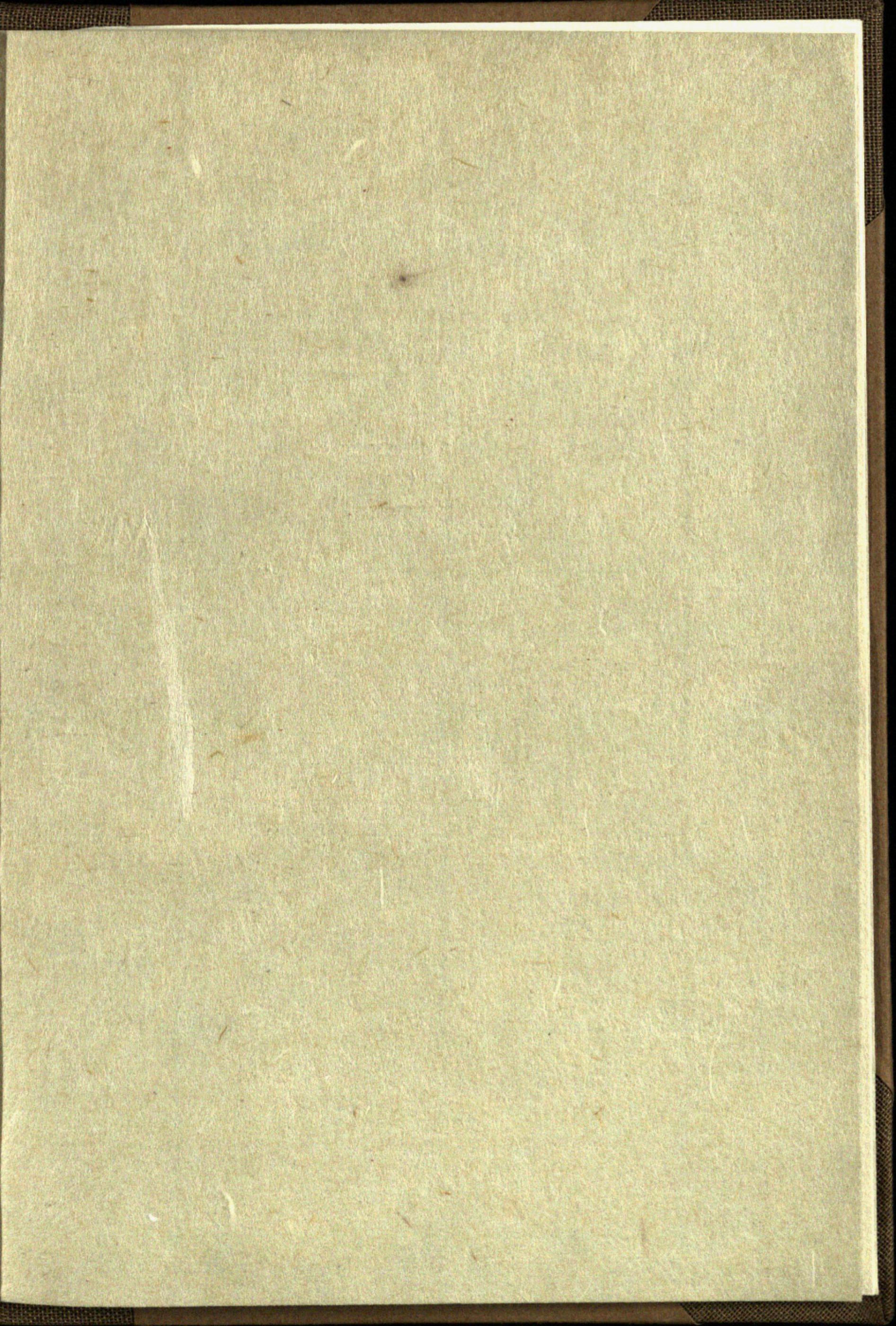

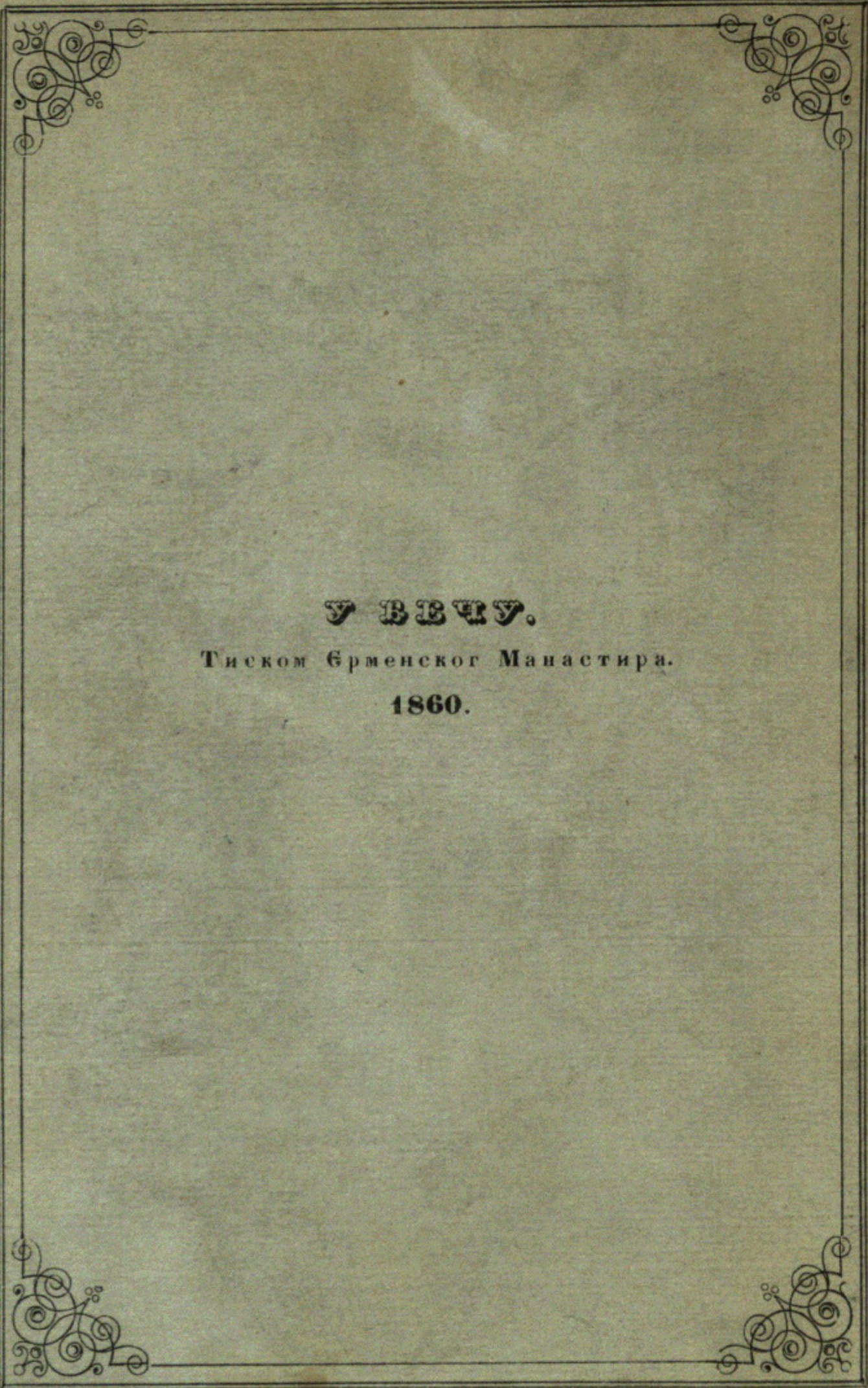
На постои и тоа мисла
 На постои и тоа мисла
 На постои и тоа мисла

Да в ниди и ниди в да
 Руд му сити постои и ниди
 Руд му сити постои и ниди
 Руд му сити постои и ниди
 Руд му сити постои и ниди
 Руд му сити постои и ниди
 Руд му сити постои и ниди
 Руд му сити постои и ниди

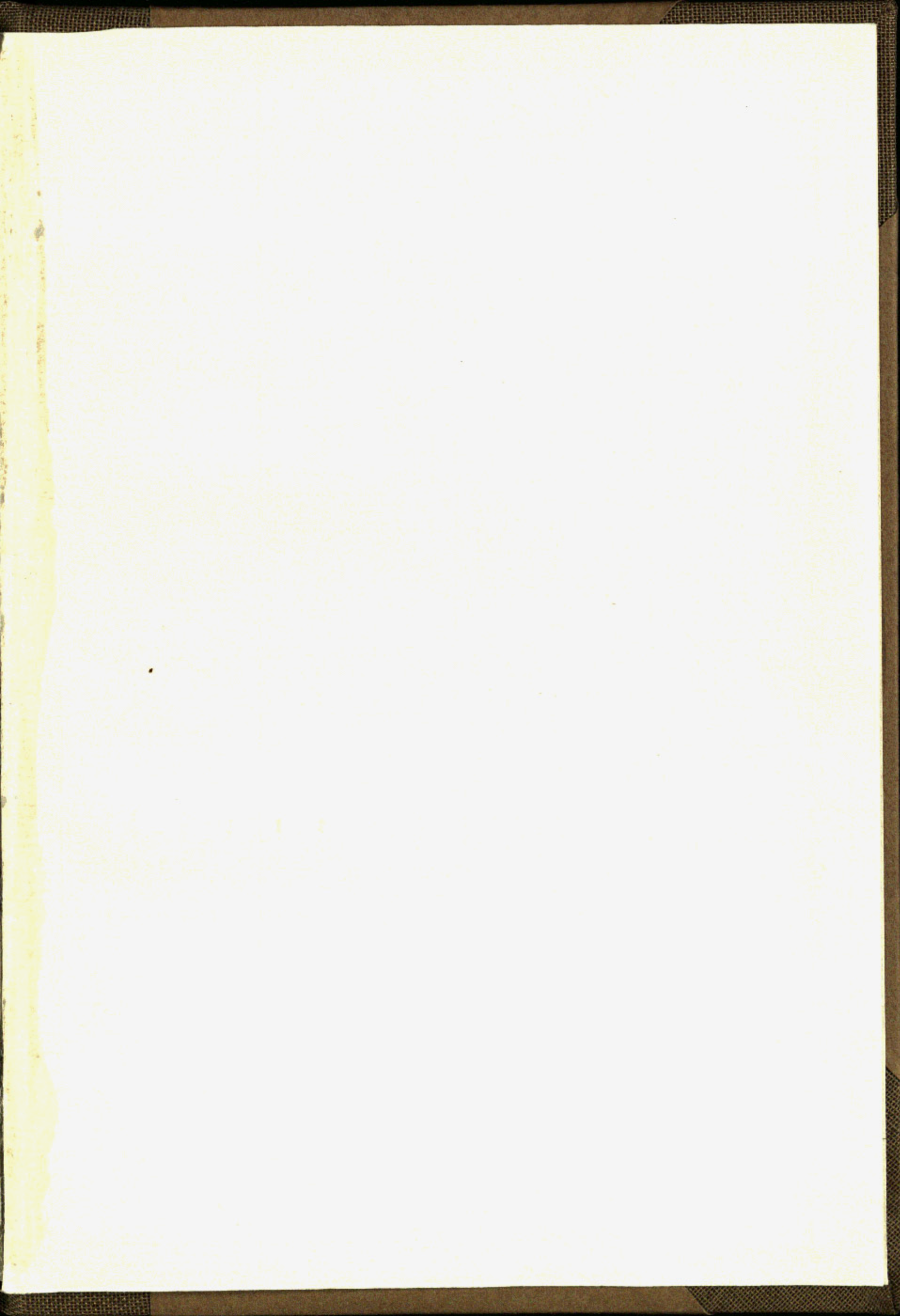

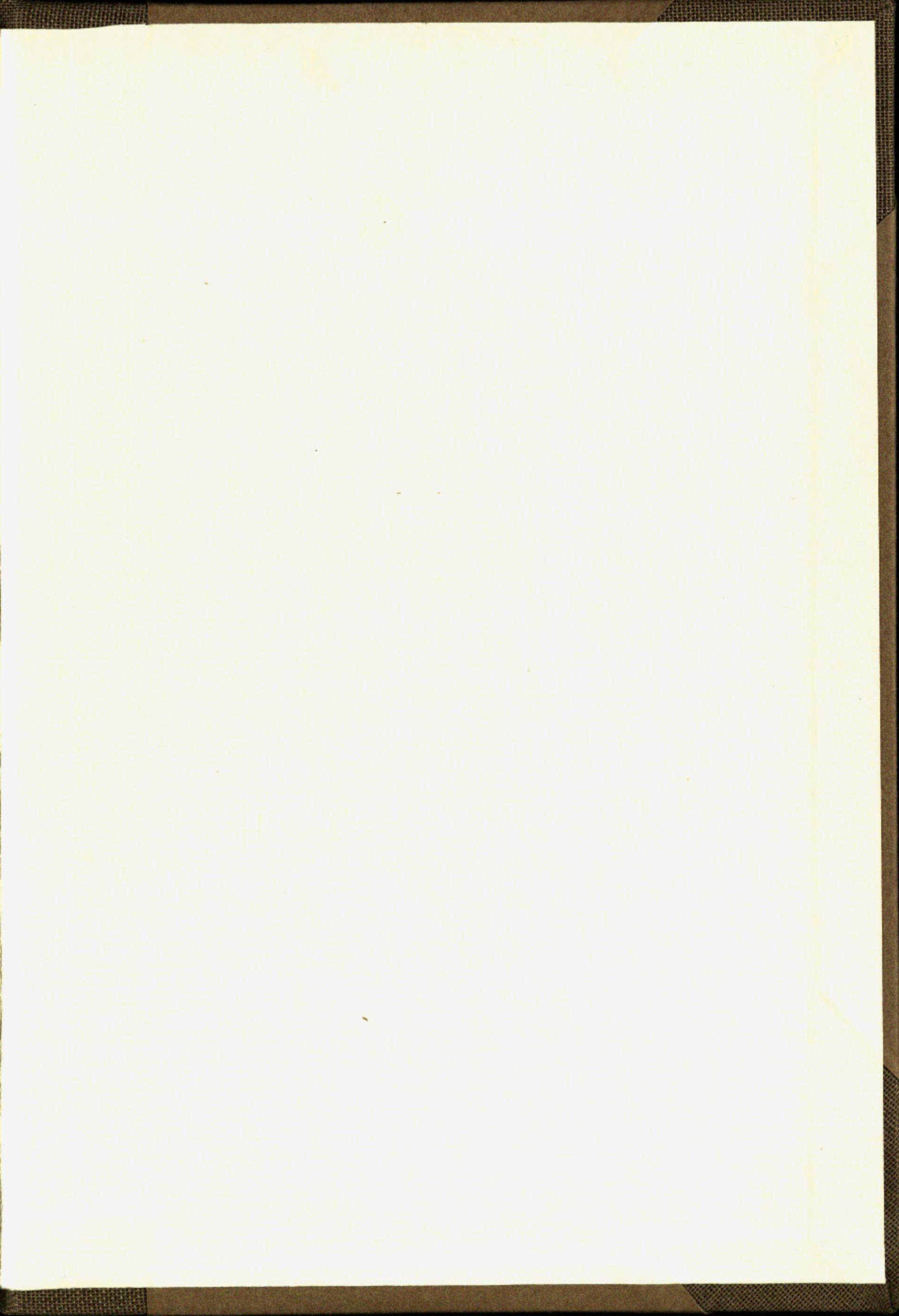

У ВѢЧУ.

Тиском Ёрменског Манастира.

1860.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P₁₉ Cp T 225.1